

LETO - YEAR 15/3
ČETRTLETNIK

ZIMA - WINTER 1997
QUARTERLY

Svobodni

razgovori

Free Dialogues

**SVOBODNI RAZGOVORI
USTANOVLJENI 12.10.1982
PUBLIKACIJA
SLOVENSKO-AVSTRALSKIH LJUBITELJEV
UMETNOSTI IN KULTURE
(SALUK)**

**FREE DIALOGUES
FOUNDED 12.10.1982
PUBLISHED BY
SLOVENE-AUSTRALIAN LOVERS OF ARTS AND CULTURE
(SALAC)**

Četrletnik-Quarterly

Ustanovljiteljica Pavla Gruden The Founder

Urednica Pavla Gruden Editor

Uredniški odbor Editorial Committee:

Ivan Kobal (Sydney) Bert Pribac (Canberra)
Lojze Košorok (Sydney) Ivanka Škof (Melbourne)
Ljenko Urbančič (Sydney)

Priprava strani Pavla Gruden Lay-out
Tehnična urednica Judith Bell Technical Editor

Snov za objavo pošiljajte na naslov: Contribution for publication address to:
Pavla Gruden, C/o Svobodni Razgovori
8/39 Robin Place, Ingleburn N.S.W. 2565
Tele. No.: (02) 9605 9763,
Fax. No.: (02) 9605 9763

Naročnina: za člane SALUKa \$28.00, za nečlane \$30.00 na leto.
Subscriptions: for members of SALUK \$28.00, non members \$30.00 per year.

Dobrovoljni prispevki sprejeti s hvaležnostjo. Donations gratefully accepted,
Pošiljajte na naslov: send cheque to SALAC

Loui Košorok C/o Svobodni Razgovori
25 Gould Ave., Petersham, N.S.W. 2049
Tele. No.: (02) 9560 81 49
Fax. No.: (02) 9560 8149

The views expressed in this publication do not represent the views of the editor or SALAC as a whole and the responsibility for them rests solely with their authors.

Dopisov brez podpisa uredništvo ne sprejema.

Correspondence without signature will not be accepted.

K sodelovanju za kvaliteto Svobodnih Razgovorov ste prisrčno vabljeni vsi avstralski Slovenci prve, druge in tretje generacije. To vabilo velja tudi za vse ostale Slovence, ki so ljubitelji umetnosti in kulture, Torej ne samo umetniki.

SALUK je odslej k r o g Slovensko-Avstralskih Ljubiteljev Umetnosti in Kulture.
SVOBODNI RAZGOVORI - FREE DIALOGUES
is a BILINGUAL Publication: Slovene and English.

Pisma dobrošla!

Letters welcome!

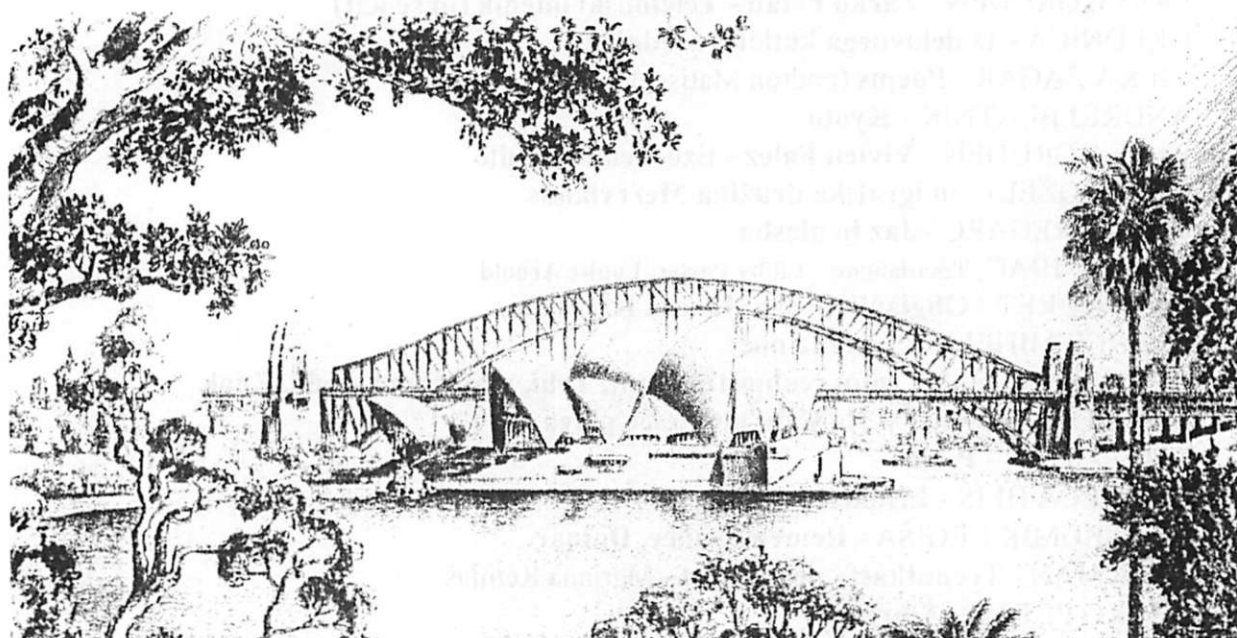
S V O B O D N I R A Z G O V O R I

Kratek sprehod skozi vsebino

Naslovnica: znak za evropski kulturni mesec v Ljubljani 1997

- 1 **SALAC - Congratulations to Slovenia**
- 2 **LOLZE KOŠOROK - Slovenija na pragu tisočletja**
JUDITH BELL - Words from life
- 3 **BERT PRIBAC - Različni obrazi boga**
- 7 **PAVLA GRUDEN - Four poems - štiri pesmi**
- 8 **VIPAVSKI ŠKRJANČEK - Deček ob vipavi, presajeno drevo**
- 9 **BARBARA SUŠA - Mala literarna zgodovina velikih mojstrov**
- 10 **JUDITH BELL - Words from life**
- 11 **KATARINA MAHNIČ - Živeti tukaj, živeti tam. . .**
- 14 **PAVLA GRUDEN - Žarko Petan - Telefonski imenik (in še kaj)**
- 15 **UREDNIKA - Iz delovnega kotička urednice**
- 16 **CILKA ŽAGAR - Poems (podton Matisse)**
- 17 **ANDREJ BLATNIK - Kyoto**
- 23 **PAVLA GRUDEN - Vivien Falež - Excellent contralto**
- 24 **IVAN KOŽELJ - in igralska družina Merrylands**
- 26 **MAŠA PREGARC - Jaz in glasba**
- 27 **BERT PRIBAC, Translations: - Libby Porter, Louise Arnold**
- 28 **NIKO KURET - Obglavljenje sv. Janeza Krstnika**
- 29 **FRANCE MIHELIČ - Kresna noč**
- 30 **IVANKA ŠKOF - Na robu realnosti in sanj, Tebi, materina beseda, Enak**
- 31 **LJENKO URBANČIČ - Na ščitu polmesec plava**
- 32 **IVAN ŽIGON - Pesmi**
- 32 **DANIJELA HLIŠ - Listen, Poslušajtel**
- 32 **IVAN BURMK LEGIŠA - Remembrance, Dninar**
- 33 **TORKMAN - Trenutkasta nestrpnost - Marjana Remiaš**
- 34 **ŽARKO PETAN - Aforizmi**
- 35 **LOJZE KOSSI - Lojzetov konjiček**
- 36 **PETER KOŠAK - Povej, komu pripadaš**
- 37 **DANIJELA HLIŠ - Moja knjiga, moja hrana, moje sanje...**
- 38 **PAVLA GRUDEN - Interview with Mark Kobal**
- 41 **RESNICI NA LJUBO . . .**
- 42 **F. PREŠEREN, H. LAWSON, & CAPTAIN J. COOK - Messages to the World**
- 43, 44, 45 **EUROPEAN CULTURAL MONTH IN LJUBLJANA, 1997**

To beloved
LJUBLJANA
the capital city of
SLOVENIA

in the spirit of Sydney, the most beautiful Olympic
and Democratic city in the world,

hearty congratulations
on the 6th anniversary
of the Independence
of Slovenia.

25 June 1997

On behalf of
SALAC
Free Dialogues

SLOVENIJA NA PRAGU TISOČLETJA

Mineva šesto leto odkar se je udejanila vizija in tisočletna želja samostojne in neodvisne Slovenije, Datum, 25. junij 1991, je najpomembnejši v vsej zgodovini slovenskega naroda. Dan, za katerega je živelo, hrepenelo in se bojevalo veliko slovenskih rodov skozi pretekla stoletja, Ne brez velikih težav, dilem, zapletov in neprijetnostim smo končno vstopili kot enakopravni narod v evropsko in svetovno dogajanje. Zgodilo se je tik pred prelomom drugega tisočletja, v areno Evrope smo vstopili med zadnjimi narodi, po številu majhen a ne najmanjši narod,

Navzlic visoki evropski kulturi in civilizaciji se danes osupljivo in začudeno sprašujemo, da so se tako dolgo kratile pravice človeku in malim narodom? Odgovor na to dobimo v Prešernovi Zdravici, ki je danes slovenska himna in pove takole: "Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, da, koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregnan..", Občudovanja vredna pa je njegova vizija, ki (jo) v isti kitici nadaljuje: "...da rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak". Torej je naš pesnik pred več kot poldrugem stoletjem predvideval, da bo slovenski narod postal svoboden in enakopraven partner v tropu narodov. Očividno se njegova vizija že uresničuje, Približujemo se času, da se integriramo v evropsko skupnost, kjer meje ne bodo pomembne, in kjer sosed ne bo več naš sovrag pač pa le mejaš! Predvidevamo, da se bo to zgodilo na pragu tretjega tisočletja in naša generacija bo imela ta izjemen privilegij, da kaj takšnega doživi.

Dolga je bila naša pot do osamosvojitve, v prvem tisočletju našega štetja se komaj dodobra naselimo, iz plemen se počasi oblikujemo v narod, že nas nasilno pokristjanijo, Zgodovinarji in celo teologi priznavajo, da bi kot narod izginili, če ne bi sprejeli krščanske vere, V drugem tisočletju dobimo svojo identiteto, obkroženi z neslovanskimi narodi, skozi stoletja ogroženi, ostanemo okrnjeni le na enotretinskem ozemlju in vedno le pod tujimi vladarji, in po nekem čudežu kot narod le preživimo, po kulturi in civilizaciji enaki večjim narodom.

V drugem tisočletju dobimo tudi svojo knjigo od reformatorjev - pro testantov, Protireformacija za dolga leta zavre kulturni razvoj na roda, vendar se v 18. in 19-tem stoletju narod oszavesti in s Prešernom stopimo v kulturni krog evropskih narodov. Tako je slovenski narod skozi stoletja s svojo trdoživostjo le prebrodil in previharil do druge svetovne vojne, ko nas je Hitler obsodil, da nas izbriše z obličja zemlje, Ponovila se je epizoda in tragedija izza časa pokristjanjevanja, kot pravi Prešeren: "Slovenec že mori Slovenca brata..."! Iz vojne smo izšli zdesetkani z dolgoročnimi posledicami in z madežem na narodovem telesu. Še danes ne popolnoma spravljani med seboj, vendar ozaveščeni dovolj, da smo pred šestimi leti ušli balkanski pogibeli, našli sam sebe in svojo indentiteto!

Žal se tega premalo zavedamo prav vsi, tudi doma na čelu s strankarstvom!

Pred vstopom v tretje tisočletje in v evropsko skupnost, bomo morali povzeti marsikatero pobudo in sprejeti izzive, ki se postavljajo pred narod in državo, Znati bomo morali vnovčiti vse kar imamo kvalitetnega, tako celota in Slovenci kot posamezniki, Vsakdo na vseh področjih mora dati svoj prispevek Sloveniji, vsi skupaj pa moramo, sodelovati v prizadevanju za približevanje evropski in z njo svetovni kakovosti. V dneh pred vstopom v tretje tisočletje si bo nujno postaviti cilje, s katerimi bomo vstopali v novo tisočletje. Upam, da Slovenci niso brez ciljev in vizij in da premoremo dovolj samospoštovanja do dragocenosti, kot jih ima vsak narod, to so jezik, kultura itn. Naša generacija bo ta, katero bodo zanamci sodili po tem, kaj smo jim dali ali pripravili ob vstopu v tretje tisočletje:

Lojze Košorok

It is your own actions, that govern whether you live in peace or turmoil,

Judith Bell ©copyright 1997

RAZLIČNI OBRAZI BOGA

Bert Pribac

*Bog ima različno masko
različni obraz za vsakega izmed nas.
Morris West*

Dogodek v Berovu

Pred cerkvijo svete Bogorodice v Berovu (Makedonija) je strela ubila enajst ljudi, 60 pa ranila. Tako je poročal Slovenec 31/8/96 na zadnji strani. Kaj naj o tem rečemo? Da je Bog pustil ubiti ali dal ubiti in raniti te ljudi, ki so ga prišli tja častiti.

Dnevno beremo o zločinih, ki jih ljudje delajo nad ljudmi. Ne samo v Rwandi in Zairu. Danes sem poslušal radio, da so v Brazilu ustrelili hladnokrvno 5 mladeničev, ker niso plačali avtobusne vožnje. Včeraj so v neki vasi v Alžiru odrezali vratove tridesetim ljudem, celo nekaj otrokom. Da ne govorimo nadrobno koliko glav so si porezali med seboj Srbi, Hrvati in Bosanci v zadnjih treh letih. In Slovenci v zadnji svetovni vojni in po njej! In to vse v imenu Boga, v imenu čistosti, v imenu boljše vere, v imenu popolnejše družbe.

Človek se zgrozi ob vsem tem. Duša ti postane žalostna in bolna, In nič ne moreš storiti, zares nič - le drhtiš od bolečine. Rečeš si morda: Da bi se kaj takega ne zgodilo mojim bližnjim. Da bi se kaj takega ne zgodilo meni.

In nazadnje: Da ne hi kaj takega tudi sam počenjal.

Bog me obvarji zla.

A zlo je okrog mene vsak dan, vsako uro.

Svet je vsak dan bolj izprijen, moralno in gospodarsko. Bogati postajajo bogatejši ker izkoriščajo okolje in ta siromašne in siromaki so zato vsak dan bolj siromašni; in se tudi medseboj izkonščajo in ubijajo, celo še bolj. Siromaštvo še ni jamstvo za poštenost.

Kaj nam je storiti? Če smo kristjani ali pa humanisti.

Biti moramo v njem, mislim v svetu, prisiljeni smo biti v njem.

Ni pa nujno da smo del takega sveta in ne smemo dopustiti, da nam omrzne ljubezen do sočloveka, tudi do slabega ne. Žal nam mora biti za vsakega človeka, ki trpi in tudi za takega ki povzroča trpljenje drugim.

O veri in velikih spremembah sveta

So taki ljudje med nami, ki verjamejo in taki, ki želimo verjeti, in so tudi taki ljudje, ki ne verujejo, celo resni znanstveniki med njimi, ki se pa zavedajo in pišejo, da se bliža veliki obračun med narodi. Kdo bo preživel ta grozni ogenj, ki se bliža človeštvu? Vemo, da jih bo ostalo zelo malo, ki bodo po volji Jezusovim angelom. Saj vidimo okrog sebe, da jih že zdaj ni dosti, mislim ljudi, ki so Bogu po volji, mislim takih, ki ne samo oznanjajo mir ampak tudi delajo mir in ne storiijo zla sočloveku.

Ne govorim tu v smislu nekega vesoljnega požiga ali potopa v dobesednem smislu, neke kozmične kataklizme, čeprav so tudi take stvari možne, saj smo bili priče taki kataklizmi prav pred nedavnim na bližnjem planetu Jupitru in dnevno beremo resne, znanstvene članke o velikem poginotju dinosavrov in mamutov prav zaradi takih kataklizem v preteklosti.

Govorim v smislu velikih zgodovinskih in civilizacijskih sprememb, ki so pred nami v naslednjem desetletju, kvečjemu dveh ali treh desetletjih. Bral sem take napovedi v Wall St. Journal. Take napovedi so prišle izpod peres nemških, ameriških in angleških finančnikov in ekonomistov ter sociologov. Uporabljajo izraze kot "civilizacijski spopad" med vzhodom in zahodom, govorijo o totalni "predelavi sveta" do leta 2020. Ti ljudje, zelo resno in neteološko gledajo na naslednjih 10 do 15 let kot na prelomna leta v zgodovini človeštva zavolj posledic tople grede in nove selitve narodov, zavolj utrditve islamskega in budističnega sveta in možne ošibitve ali celo razpada zapadne civilizacije, če le-ta ne bo našla skupnih ciljev in samo-ohranitvenih nagonov. Seveda usodne bodo tudi posledice novih bioloških in elektronskih tehnologij. Torej pred nami je

velik socialni in ekonomski prevrat in pretres sveta. Stvari ne bodo več take, kot so bile, kot bi rekel slovenski predsednik M. Kučan in ne bodo več take, kot so zdaj, pravim jaz.

Spremembe, spremembe. Šumenje in prepir jeznih narodov. Bratje in sestre. Podira se vse. * Amerikanci ne bodo mogli dolgo zdržati v vlogi svetovnega policaja. Našli se bodo novi Huseini, še bolj prefriganl. Centralna Azija in bližnji vzhod gojijo v sebi nova presenečenja. Celotno majhne skupine tehnoloških zarotnikov so sposobne vreči politični svet s tečajev.

Mali narodi se znajo dvigniti z novo tehnologijo nasilja in uničevanja. Nabirajo si novih strupov in boljše rakete. Ta šibak bo rekel, sem močan in kdo mi kaj more?

Morda so v tehnologiji pozitivne možnosti tudi za naš narod, da se sam znajde v tej bližajoči se stiski. Pod marelo velikih narodov bomo zginili, se potopili v te narode; ostali biološko živi, ne pa plemensko. In vprašati se moramo, ali se nam splača biti Slovenci, in zakaj hočemo ostati Slovenci? Kaj nas veže na to plemensko in genetsko skupnost. To so bistvena vprašanja naše prihodnosti, ne pa katolištvo ali liberalizem. Potreben je trud in jasen namen nas vseh, predvsem pa narodnih voditeljev.

Poglejte štiri milijonski Izrael, kako zdrži pritisk 80 milijonov Arabcev okrog sebe. In komaj 3 milijonski Singapur se dviga kot sila na pretoku azijskih morij.

Malo sem zabredel. Po potrebi morda.

Ne morem izpasti iz tega sveta

Če človek pomisli, da je vse, naše življenje ena sama presnova, seksanje, rojevanje, trohnenje in jed živega po živem; eno samo sekanje, trganje in ubijanje, potem se mi duša zgrozi ob trpljenju in nesmislu, ki ga povzročamo sebi, živalim in ljudem.

Duša se mi zgrozi, ko berem o izkoriščanju šibkih ljudi, o posiljevanju otrok, o bestjalnosti in nezdravih spolnih odnosih, ki širijo AIDS. In sprašujem se ali sta lezbijstvo in homoseksualnost zares moralno enakovredna heteroseksualnosti - in ne bi rad bil rabsodnik glede spolnih odnosov in o tem kaj ljudje počnejo dobre volje med seboj. Ampak tu sem nazadnjaški, čeprav bi rad bil milosten do vseh ljudi in njih navad ali razvad.

Kot je rekel pisatelj Morris West, vsak človek je del stvarstva. Tudi če želi ali hoče, ne more izpasti iz njega. In tako mi je usojeno, da gledam na vso to nasilje in gnilobo in da o tem razmišljam.

Da o tem razmišljam tudi zgodovinsko.

V svetih pismih piše o stvareh, ki so grozne, neprijetne, ki jih ne pričakujemo od našega Boga, ki je baje dober in vsemogočen. Na primer uničevanje celih vasi, etnično čiščenje celih narodov, ko so se Izraelci selili v takratno Palestino, In sam vesoljni potop in uničenje Sodome in Gomore so taka grozljiva dejanja, da obupaš tudi nad svojim Bogom, pa naj mi ne zamere, saj je potopil tudi nedolžne otroke in živali. In danes sem spet bral, da je lani poginilo skoraj dva milijona ljudi, največ so to bili otroci - zaradi malarije. Komarji, božji komarji so uničili dva milijona ljudi. No ja, upravičeno morda, gledano ekološko, ker so ljudje verjetno uničili na milijarde komarjev ko so šli nad njih s svojimi strupi.

Zgodovinski premislek o bitnosti

Ostane nam le možnost, da vse te stvari spregledamo, da jih zaobidemo, da sploh o njih ne razmišljamo in živimo naprej iz dneva v dan, kot nam je usojeno.

* Znan kanadski ekolog Dr. David Suzuki pravi da drvimo direktno v kamenito steno s 100 km na uro, zdaj ko se približujemo novemu tisočletju. Pobirali bomo črepinje. Glavni znanstvenik angleške vlade pa je opozoril na katastrofalno izginotje rastlinskih in živalskih vrst iz površja zemlje zavolj tople grede in človeškega delovanja. Upanje je le v Pismih, kjer piše, da bo Bog še pravočasno uničil uničevalce Zemlje.

Dano pa nam je tudi, da vse te stvari premislimo v okviru celotnega spoznanja rodov pred nami in našega lastnega spoznanja, da iščemo povezavo in celoten smisel vsemu. V tem je vsaj nekaj duhovne tolažbe, zrno upanja - nič več kot zrno.

In če že ne zmoremo soglasja, ker je naše videnje pomanjkljivo ali drugačno, bodimo vsaj skromni in prepustimo vsakemu svojo razlago ali pa vsakemu svoje dvome, ne da bi izrekli anateme in izločevanja. Bodimo najprej strpni, potem dobro informirani in naposled dajmo stvari dobro premisliti ali kot pravijo filozofi: rezonirati.

Treba je poznati zgodovinsko ozadje vsakega zgodovinskega dejanja, simboliko kulture in časa. Treba je iskati ali se dejstva, ideje logično ujemajo, če so znanstveno in razumsko dokazljiva. Pa bodo še zmeraj ostale luknje v našem znanju, kot se pač zmeraj najdejo luknje v teorijah znanstvenikov. Vedno se najde en kampilc, ki je boljši od mene, od tebe, danes in jutri.

Absolutnih resnic à la domžalski župan Schwarzbartl, teh ni. So pa stvari dovolj jasne in dogovorjene svetopisemske zapovedi ali človeške konvencije glede moralnega obnašanja človeka do sočloveka. Te stvari so dovolj jasne in poenostavljene tudi v bilokaterem katekizmu (ali pa v listinah OZN) da jih lahko razume vsak človek, tudi odrasli otrok v vsakem okolju in času. Teologi in filozofi pa naj le brskajo in se prepirajo zavolj meglenih delov ali razlag v svetem pismu ali v pismih takozvanih očetov.

Problem je v tem, da ljudje, ki hodijo v megli in raziskujejo meglo, vidijo vse megleno in tudi trosijo meglo med ljudi..

Bog jim razsvetli pamet, bi rekla moja pokojna stara mati. Se strinjam z njo,

Očak Abraham in kanibalistični rituali

In ko že govorimo o krutosti, ali se spominjate svetopisemske zgodbe, kako je bilo z Abrahamom takrat, ko mu je bilo zapovedano od zgoraj, da naj žrtvuje Bogu na kamenitem oltarju svojega prvorojenca Izaka. V goro ga je peljal. Pri sebi je imel nož, da mu prereže vrat na kamenitem oltarju in da se potem človeška kri steče na zemljo a meso ocvre v prijetno uživanje Boga ali Bogov.

Davna zgodovina je posejana z izročili in trupli prvorojencev in nedolžnih žrtvovanih na lažnivih oltarjih, vse od trupel irskih šotnih močvirij, do andeških zamrznjenih devic. Ali so te žrtve zares tolažile jezne bogove, ali so se v svetiščih gostili kanibali iz drugih svetov. Ali se niso morda človeški kralji in mogotci ter njih duhovniki in magi gostili z mladim in svežim človeškim mesom, kajti nikoli ne slišimo, da bi žrtvovali stare ljudi. Žrtve so morale biti celo brez vsake telesne hibe, kot če bi na trgu kupoval ribe ali oskubljene golobe. Mislim, da so se gostili pač, ker so bili kanibali

Ne bi me čudilo, da niso v še nedavni pradavnini, recimo tri do štiri tisoč let nazaj žrtvovali ljudi in poklanjali ljudi ljudožerskim Bogovom iz drugih vesolij. Ti obiskovalci so evidentno jedli ljudi in dišala jim je človeška pečenka, drugače zakaj bi moral še Abraham to storiti s svojim sinom? A ne piše, da zato, da bi bil vonj pečenega Izakovega mesa prijeten Bogu?

Seveda Abrahamu, kot vemo je bilo žrtvovanje prihranjeno, kajti Bog je poskrbel za žrtev - za jagnje božje, ki odjemlje grehe sveta. To naj bi bil simbolično naš zgodovinski Jezus. V našem slučaju je Bog poskrbel za svoje jagnje, svojega sina je dal kot žrtev in odrešitev za vse.

Vendar ne morem premagati dvoma, da se ne bo človeštvo spet soočilo z obiskovalci - ljudožerskim bogovi iz drugih svetov, ki bodo hoteli jesti naša dekletca in fantiče, kajti komu bodo dišale moje plesnobne kosti.

Ali pa je vsemogočni Bog, takrat ko je Abrahamu rekel, naj spravi nož in ohrani Izaka živega, zares napravil spravo s človeštvom in živalmi tega sveta, zares pregnal vesoljne kanibale in zares pretrgal spono preteklosti, ko so bitja iz drugih svetov rovarila po Zemlji, si jemala fante in dekleta za spolno uživanje ali za požrtije. Morda bosta nekega dne zares lev in jagnje ležala skupaj ob človeškem detetu in si ne bodo storili nič hudega več po dobrih širnih zemljah. To bi bila zares sreča človeštva, vsega stvarstva, kajti vse stvarstvo vzdihuje v trpljenju in pričakovanju razodetja sinov božjih.

Evharistija, kot zgodovinski spomin

Vendar, ta simbolika žrtvovanja in žrtvenega jagnjeta, to žrtvovanje ljudi, človeškega mesa in krvi je prisotno med nami vsak dan v evharistiji rimsko katoliške cerkve, pravoslavne cerkve in po mnogih cerkvah njunih protestantskih hčera. Brez potrebe. Ta kanibalistični ritual, kjer se žrtvuje Kristusova kri in telo znova in znova, nima prave osnove v Evangelijih, kjer jasno piše, da se je Jezus žrtvoval enkrat za vselej in za vse. Če pa mi zares žrtvujemo Jezusa vsak dan, in zares jemo njegovo meso in pijemo njegovo kri, kot nam pravi duhoven izpred oltarja, ali ne zanikamo Evangelijev in Jezusa samega?

Jesti kruh in piti vino v Jezusov spomin pomeni samo to, da se poistovetimo z Jezusovo vero v Boga in da sprejemamo njegovo žrtev odrešitve za vse, da simbolično pijemo to vino in jemo ta kruh v njegov spomin, dokler se ne povrne. Ta ritual je simbol naše duhovne istovetnosti z Jezusom v celoti in našega duhovnega sprejemanja njegovih nauk, njegove žrtve in čudeža vstajenja. V tem smislu le smo tudi del njegovega telesa in krvi, njegove duše, božje duše. Spominjamo se njegove žrtve in verujemo v njegovo vstajenje. To je dovolj, ako se poistovetimo z njim. Vse drugo je kanibalistična magija cerkve, zgodovinska črepinja, ki se je vsadila v formalizem cerkva.

Seveda, teologi ali pa znanci, mi bodo navrgli kopico citatov iz istega evangelija, da nimam prav. Jaz bom njim storil isto, če bom imel še potrpljenja.

Božja ali človeška maska?

Kot sem že v začetku navedel, ima Bog čudno masko za vsakega izmed nas. Katera je prava? Ne vem. Kdo pa ve. Liberalizem, komunizem, katolicizem, nacizem, humanizem, skrb za siromake, bolnišnice, dobrotu, posiljevanje otrok, ubijanje pobožnih romarjev s strelami, metanje otrok v skale, to so vse oblike mišljenja in delovanja tega Boga z mnogimi obrazi, kajti če je Bog vsemogočen, potem bi nekatere od teh izmov zatrl že v kali, nekatera dejanja preprečil. Vidno je, dokazljivo, da tega še ni storil. Ali je to zares tako, ali Boga ni, ali pa Bog še čaka? Ali pa je Bog nekaj drugega, kot so nam predstavile cerkve sveta. V bistvu pa, ozadje vseh cerkva je iskanje pravega Boga. Ampak cerkve in vere so zabredle, hudo zabredle, ker namesto da bi še zmeraj iskale Boga, so našle le sebe in sebe postavile na božji tron.

Torej, ta muslimaski, ta katoliški, ta pravoslavni bog, ki z električnimi žagami reže vratove otrok je en bog brez moči. Odnosno je en Nebog, ako rabi vse te sekte, da se borijo zanj, da te grozote počenajajo v njegovem imenu. Da ne omenimo grozodejstev inkvizicije, ruskih judovskih pogromov, križarskih vojn, kitajskih sekanj glav, rimskih križanj in islamskih zakoličenj.

Morda pa je Bog čisto nekaj drugega kot si mi posamezniki ali pa vsemogočne in znanstveno in zgodovinsko potrjene cerkve predstavljajo.

Zelo možno pa je tudi, da ljudje še ne razumemo ali nismo sposobni dojeti narave Božjega.

Ta naša čudežna prisotnost.

Ta naša čudežna prisotnost na Zemlji je po mojem le neka rast božjega, neko zrejanja duha v Božje, v dobro, v humano. Človek je seme te rasti, tega božjega učlovečenja. Drugače, zakaj naj bi sve stvarstvo vzdihovalo po našem razodetju. V nekem drobcu Petrovega egiptovskega evangelija pravi nekako takole: Obrni kamen, razkolji hlod, tam me najdeš. Zato iskati Boga tam zunaj prostora in časa je skoraj nesmiselno. Bog je v nas in med nami, ako ga le hočemo spoznati, sprejeti in negovati v sebi. Dogaja se v prostoru in času: včeraj, danes in jutri, povsod kjer veje zavest bitnosti

Napisano je tudi, da Tistega, ki hoče, Bog sam najde. Nekateri pa silimo ljudi k Bogu, ki ga ne razumejo in ga kot prirodna bitja morda niti ne potrebujejo. Dovolj jim je to, kar so in kar imajo in kar bojo ali ne bojo. Evangelizacija sveta mora izhajati iz osnove, da Duh veje tam, kjer hoče sam, ne pa ker mi sami hočemo fanatično evangelizirati ves svet, pa čeprav mislimo dobro s tem.

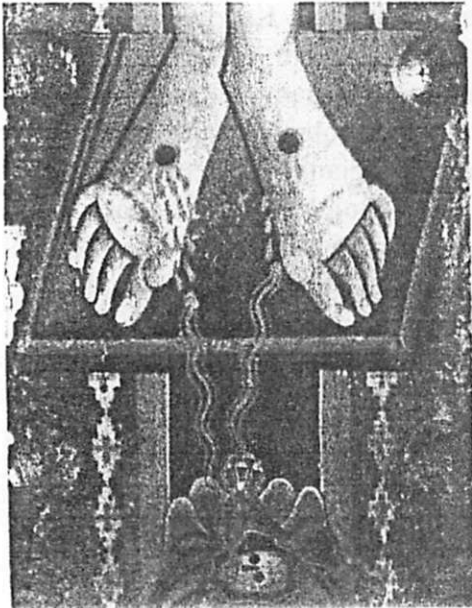
Zatorej, po mojem verjeti v Boga je povsem naravno in ni noben predsodek ali praznoverje, če zavestno vemo, da je ta Bog del narave ali nadnarave - v stvarstvu pa se izkazuje z mnogimi obrazi.

Nekateri teh obrazov so strašni, okrutni, nekateri pa rastejo v poteze dobrote v poteze življenja, ki spoštuje življenje, ki končno spreminja in ustvarja življenje.

Dozorevanje v Boga

Morda pa mi, ljudje, dozorevamo v Boga, v obilnost življenja? Torej dozorevamo v nekaj višjega, v smislu, ko bo Bog premagal to dvojnost v sebi, kajti on dela zlo in dobro - tako piše v Bibliji. Mogoče pa, da se Bog lahko izraža le skozi nas, ki smo živi, kajti mrtvi ne vejo za Boga in ga niti ne slavijo in niti ne preklinjajo. To evolucionarno zrejanje, ta njiva božja, zdaj polna žitaric in plevela, prihaja v neko novo kakovost, v kakovost Jezusovega duha, v drevo življenja, nekateri bi rekli v kakovost Vodnarja. Ljudje smo božje seme na tej zemlji in morda v tem veselju. Duh življenja veje med nami. Le v takim upanju in v taki veri lahko preživimo skozi viharje in pretrese, ki se spet zgrinjajo nad človeštvo. In morda preženemo od sebe nekaj tiste strašne teme ki je vedno okrog nas, ki je plašila že vse vernike, vse od Jezusa do mučenca Bonhofferja (?).

V tem smislu sem tudi sam globoko veren in verjamem v odrešilne kakovosti Jezusa in njegovega Boga, ki je vedno med nami, če ga le hočemo zaslutiti in videti, ga sprejeti in ga povabiti v svoj dom. Zato me ni sram povedati, da verjamem v Boga in Jezusa, ker tako dosti lažje lahko verjamem tudi v sebe in možnost, da bo človeštvo nekoč le doseglo svoje zveličanje, svoj raj, če hočete.

← Cathedral of Spoleto. Sacristy: Christ on the Cross, with Mary and St John on either side -detail: The bleeding feet of Christ and the blood catching mouth of the scull (Alberto di Sozio, 1187.)

→ Hermitage of Santa Julietta de Durro. Altar front dedicated to St Syrus and St Juliet: scene of martyrdom. 15.1/8 x 13.3/4 in. (Barcelona: Museum of Catalan Art.)

MY NEED

I need to be useful,
I need to be needed,
I need to be good,
I need to be loved,
By setting this example
I wish to be remembered

for trying to walk
the path of wisdom
like the sunflower
following the trails
of sun that shines
on everyone and all
with equal passion.

Pavla Gruden

V PRISOTNOSTI

Vonj evkalipta
kadilo, Zemlja oltar,
kri, kruh in kripta.

OB VELIKEM KANJONU

Absolutni Duh
v večni verigi časov
in vsakdanji kruh.

V LUČI BESDE

V zadku kresnice
lučka leteča skoz noč
z ognji Resnice.

DEČEK OB VIPAVI

So deklice zbežale
po travnikih, smeje se,
so s šopki se bahale,
nevestice za plese.

Le naj! Saj ladjedelstvo
se deklic nič ne tiče.
Za moje rokodelstvo
čolniči ti so priče.

Preplaval bom Vipavo
ko drla bo najhuje,
prebrodil domišljavo
morje v dežele tuje.

Preplitva je Vipava
kraj ozkega polja;
ne gre ji primerjava
z rekami krog sveta.

Za čvrstega mornarja,
za dečka kot sem jaz,
ta kot ne odgovarja,
preozek je ta laz.

Je fantič šel v tujino,
dežele vse prebrel,
iskal si domovino,
kljub domotožju pel.

Oh, kje je ta dežela,
za zdomca shranjena,
kje steza do vrzela
na manj zakleta tla?

Je ni...! Na zgodnje sanje
je usedel se sam vrag.
Oh, da bi vsaj za spanje
ne motil me preplah!

Gorje mi, tepcu z grbo!
Kam vendar zašel sem!
Mar sedel bi pod vrbo
pretuhtat kar zdaj vem!

Naj bo. Za zmote svoje
pokoro delam že.
Ko naravnam pogoje,
k Vipavi vrnem se.

Najlepša je Vipava
pred rekami sveta;
za vekomaj bo zdrava
ko sin bo spet doma.

PRESAJENO DREVO

Sem si lipo v tujino presadil,
da jeseni pomlad bi sledila;
še zeleno sem krilce ji gladil
ko za zimo se več ni zmenila.

»Kaj je to? Pomladanskega dneva
se mi sonce vsevprek veseli;
preveselo mi ptica prepeva,
zagotavlja, da burja že spi.

Pa naj bo. Ko je sonce visoko,
ne bo prav, če mi žile zaspe.
Že sokovi brstijo globoko,
že pomlad se ponuja pred me.

Toda kam tako rano v poletje?
Je-li zima za zmeraj odšla?
Tu me vabi sumljivo zavetje:
je-li bič, ali mana z neba?«

Nima družice lipa zelena,
na poletje presuho je vse.
Prevarljiva je rosa strupena,
lipa žejna ne vidi vode.

Zrumenela so zgodaj ji krila,
ko poletja še konca ni b'lo.
Korenine je globlje zarila,
da bi vendar kje našla vodo.

Ali, kaj? Drugo leto pa dež!
»Ali sonce ne bo več sijalo?«
Prezelena, brez cvetja brsteča,
za bodoče pripravlja se dni.

Toda cvet, ki življenje prenavlja,
ne pokaže se dolgo še let;
negotov se še pač obotavlja,
predeluje premišljem posvet.

Le tedaj, ko že zrela so leta,
ko že jesen življenja sledi,
mu je duša za zarod ogreta:
čudovito namah obrodi.

»Saj za sonce je majhen ves svet,
rodovitna, bogata je zemlja.
Morebiti je v redu zalet,
če ga Stvarnikov blagoslov spremlja.«

Preselila se več ne bo lipa,
presajena predolgo že let.
Brez ovire ji srce utripa.
Domovina ji nova - ves svet!

Vipavski škrjanček

MALA LITERARNA ZGODOVINA VELIKIH MOJSTROV

Literarno snovanje avstralskih Slovencev se je začelo v prvi polovici petdesetih let, z izhajanjem slovenskega tiska. Prva izvorna literarna dela, objavljena v Mislih, so prišla izpod peres duhovnikov. Napisana so po zgledu mohorjank, saj s primerno vsebino skrbijo za bralevo vzgojo in "poduk". Sicer prozna dela niso bila strogo omejena zgolj na tovrstno pisanje. Oneniti je treba potopise, feljton in celo poskus romana. Kratke pripovedi, objavljene v Vestniku, niso sledile vzorcu mohorjanke. Prevladovale so črtice z ljubezensko vsebino, takšne, ki so pač primerne za objavo v neliterarnem časopisu. Nekaj je tematsko bolj zanimivih, saj v njih pisci podoživljajo svoj žalostni ali nevarni odhod iz domovine.

Poezije vse do leta 1962, ko je v Melbournu izšla prva slovenska knjiga, pesniški prvenec Berta Pribca, ostajala v okvirih preprostega verzifikatorstva.

Ob izidu Bronastega tolkača bi lahko prvič spregovorili o literaturi, ki je hotela biti besedna umetnost Slovencev v Avstraliji. Takrat je nad našo domovino še visela železna zavesa, knjiga tako ni pravočasno zašla v naše kraje, odmevala je le med Slovenci v Argentini in v zamejstvu. ŽAL, je tudi med rojaki v Avstraliji ostala več kot desetletje in pol bolj kot ne osamljen literarni dosežek, ki se mu je vmes, 1. 1973, pridružila še druga Pribčeva zbirka V kljuno golobice. Šele leta 1979, z začetkom izhajanja Avstralskega Slovenca, se je literarno snovanje nekaterih začelo oddaljevati od preprostega verzifikatorstva in pretežno trivialnega pripovedništva. Takrat sta začela objavljati Jože Žohar in Danijela Hliš-Thirion, ponovno se je oglasila Pavla Gruden. L. 1982, z osnovanjem literarne revije Svobodno razgovori (katerih pobudnica in prva urednica je Pavla Gruden) in Slovensko-avstralskega literarno-umetniškega krožka (SALUK-a), so se jim pridružili še Bert Pribac, Cilka Žagar in Peter Košak.

Na straneh Svobodnih razgovorov lahko poleg pravih literarnih poslastic prebiramo dela drugih avtorjev, ki se pač s pisanjem ukvarjajo bolj priložnostno. Prav takšno podobo imata oba Zbornika avstralskih Slovencev, saj predstavljata oba tipa pisanja: tistega, ki želi biti besedna umetnost, in tistega, ki te ambicije nima. Kovanje rim in izdajanje pesniških zbirk je med Slovenci v Avstraliji zelo priljubljeno. V devedesetih doživlja tiskanje zbirk, spominov in drugih publikacij pravi razcvet. Milena Brgoč je v svoji Opiski bibliografiji slovenskega tiska v Avstraliji (Melbourne, 1996) navedla več kot sedemdeset samostojnih književnih izdaj.

Tega, da je lirika najbolj razvita, ne moremo spregledati. Celu spomine, ki po svoji naravi težijo k epiki, marsikateri pišejo v verzih. Za liriko počasi caplja kratka proza, a od daljše imamo samo bolj ali manj romanizirane spomine.

V Avstraliji rojena druga generacija Slovencev, kadar piše literaturo, ne uporablja več slovenščine. Tako Irena Birsa in Michelle Leber.

Mladinska literatura je od mohorjanskih povesti, ki so jih pisali že slovenski dušni pastirji in so bile tematsko pretežno vezane na slovensko predvojno vaško okolje, dobile sodobnejšo obliko. Dvojezična zbornika Svet naših otrok (uredila ga je Draga Gelt in 1. 1979 izdalo Slovensko društvo Melbourne) in Sonce in sence slovenske dediščine (uredil ga je Jože Žohar, izdal pa SALUK) prinašata literarne in likovne dosežke mlajše in srednješolske generacije otrok naših priseljencev, ki so že popolnoma vključeni v avstralsko družbo, a se zavedajo svojih korenin.

Vasja Koman je v avstralskem merilu postal popularen avtor otroških slikanic, njegove Benjaminove sanje pa je 1. 1995 izdala tudi Mladinska knjiga.

Zanimivo je, da z izjemo Kobala in Majnika nihče od avtorjev, ki se priložnostno ukvarjajo s pisanjem, ne piše v angleščini. V nasprotju s tem pa lahko pri Pribcu, Grudnovi, Košaku, Hliševi, Žagarjevi in v začetku tudi pri Žoharju opazimo dvojezičnost, ki je pri vsakem različno izražena. Glede na naslovnika je ustvarjalna dvojnost najbolj opazna pri Hliševi.

Ob tem nas prav gotovo zanima tudi druga, avstralska stran. Prav tam se zadnja leta, odkar se uveljavlja multikulturalnost, razmeroma pogosto, ukvarjajo s pisci, ki niso bili rojeni "down under", pod južnimi zvezdami. Mnenja o njih so deljena. Nekateri jim očitajo, da njihova ustvarjalna energija izgoreva v želji po ohranjanju vsega, kar so prinesli v tujino s seboj. Pravijo, da je njihovo umetniško dejanje prežeto s formalinom in podobno konserviranju, namesto da bi bilo inovativno. Tako eni, kako pa drugi? Tom Schapcott, ki je 1. 1989 v makedonski Strugi prejel najvišje pesniško priznanje, je v svojem članku Multicultural Literature and Writing in Australia zapisal: "We are experiencing a period of remarkable change. For the first time various non-English groups are aware that their vision of this country is as important as the dominant vision: that what they bring with them offers a different way of seeing that is not only valid but important."

The successive wave of European migrants in this country have built up greater reservoir of consciousness, and that reservoir is now discovered, and taped.

In kako na izseljensko književnost gledamo v matični deželi? smo jo do sedaj površno odrivali od družine najboljših in jo obenem trepljali po rami češ, lepo je, da skrbite za ohranjanje jezika in pišete nostalgicne stihe? Mislim, da se vsi, ki mislijo tako, motijo. Avstralski Slovenci se zavedajo, da niso ne tu, ne tam povsem doma. A to ni samo travma, kot se to prevečkrat razlaga, to je bogata izkušnja, ki še posebno umetniku odpira nov ustvarjalni prostor. Prav zato je potrebno pohvaliti projekt Most - Bridge, ki ga je letos s podporo rojakov, med njimi sta bila najbolj aktivna knjižničarka Milena Brgoč in kulturni delavec Lojze Košorok, organiziral Ivo Leber s pomočjo soproge Helene. Ta razstava likovnih, književnih in drugih kulturnih dosežkov rojakov iz Avstralije je potovala po mnogih krajih Slovenije in v zamejstvu. Tako se je udejanila zamisel o mostu, ki povezuje in bogati izseljence in matično deželo. Lepo bi bilo, če bi ta enkratna prireditev zrasla v dvosmerno avtocesto tako kot Svobodni razgovori.

Barbara Suša

Od leve proti desni na fotografiji z zgoraj omenjene razstave:
J. Brgoč, Helena in Ivo Leber, Milena Brgoč in Lojze Košorok.

Pripomba:

Svobodni razgovori, v svojem 15. letu izhajanja, so danes že kulturno tromostovje: t. je kulturni most, ki ga je naša revija zgradila med ustvarjajočimi avstralskimi Slovenci prve generacije in matično domovino Slovenijo. Po relativno dolgih letih, nam ja zrasel 2. kulturni most, ki je premostil generacijsko vrzel med ustvarjajočimi avstralskimi Slovenci. Dr. Igor Maver pa nam je začel graditi 3. kulturni most, (vidi prejšnjo številko Svobodnih razgovorov str. 7-10), ki povezuje Slovenijo in Avstralijo. To kulturno tromostovje naj bi bilo začetna faza za sodelovanje med Avstralijo in Slovenijo v vseh panogah umetnosti.

Urednica

One is taught at an early age to respect others or things.

But one is seldom encouraged or taught to respect themselves.

Respect is not something one can just give away, it has to be earned.

To gain respect, is to have respect for yourself and then may gain respect from others

Judith Bell ©copyright 1994

Katarina Mahnič
ŽIVETI TUKAJ, ŽIVETI TAM...
(...ALI KAJ JE TISTO, KAR NAS NA NEKAJ VEŽE)

O Avstraliji sem sanjala dovolj dolgo, da je bilo zadnje, na kar sem pomislila ob odhodu, kulturna razlika med deželama, med ljudmi, ki v njej živijo. Jo bom zmogla? – tega vprašanja si nisem zastavljala. Vedela sem, da je živeti v neki deželi drugače, kot biti le popotnik v njej, vedela pa sem tudi, da se brez težav zaljubim v pokrajino, drevo, žival, reko, otok, celo mesto – zaljubljenec pa je zmožen marsičesa. Ljudje zaživijo skupaj iz ljubezni in najbrž te samo ljubezen do dežele lahko odžene, da se brez česarkoli otipljivega pred seboj odpraviš živeti tja in jo imaš kljub nekaterim hudim trenutkom in veliko samote še zmeraj rad, pravzaprav vedno rajši. Sicer je pa odnos vedno dvosmeren, tudi s pokrajino, ki naj bi bila mrtva in komuniciranja nesposobna. Če se ji predaš in odpreš, se ona odpre tebi. Z avstralsko sva se pač »ujeli«. Pred devetimi leti, v zame dokaj zapletenem obdobju življenja, so mi bile njene daljave, neskončna prostranstva, brezmejno nebo in samota pisani na kožo. Imela sem čas za razmislek, pravzaprav sem ga bila prisiljena imeti, in dojela sem o sebi stvari, do katerih se prej, kljub burnim in dolgournim razpravam s prijatelji (ali prav zaradi njih) nisem nikoli dokopala. Najbrž je zato v meni ostala tako globoka hvaležnost in zavezanost tej deželi, bila je vzrok in povod za spoznanje, da je treba hoditi po svoji poti, spreminjanju navkljub. Zanimivo je, da so se vsi avstralski pisatelji, ki so kdaj, tudi dolga leta, živeli na tujem, vračali v Avstralijo predvsem zaradi pokrajine. Pisateljica Miles Franklin, po kateri se imenuje prva in še danes najbolj priznana avstralska literarna nagrada in ki je skoraj štirideset let preživela v Ameriki in Angliji, je zapisala: »Imenujejo me slepo zaljubljena Avstralka. Dežela sama je, ki jo ljubim kot ločeno bitje. Mislim, da imam od vseh narodov, kar jih poznam, najraje Američane. V Angliji ljubim predmete, duhovno hrano, umetnostne zaklade, družabno življenje in v Avstraliji je to kontinent sam.«

Nobelov nagradjenec Patrick White pa: »Odkar pomnim, so mi hiše, kraji in pokrajina pomenili več kot ljudje. Bil sem bolj mačka kot pes. Pokrajina je bila tista, zaradi katere sem v šoli v Angliji hrepenel po Avstraliji in zaradi pokrajine sem se, bolj kot zaradi česarkoli drugega, vrnil sem, ko je bila Hitlerjeva vojna končana. Spoznal sem, da je bila idealna Avstralija, ki sem si jo slikal v času svojih 'izgnanstev' in ki me je prignala nazaj, zmeraj samo pokrajina, brez ljudi.«

Tudi mladi Tim Winton, eden najboljših sodobnih avstralskih piscev, ima trden občutek za prostor, še posebej obalo Zahodne Avstralije; če razume kraje, razume tudi ljudi, pravi. »Nikoli se ne naveličam gledati morja. Ne vznemirjajo me potovanja in ne hrepenim po Evropi svojih prednikov. Čutim se del kontinenta, na katerem živim, vendar vedno znova strmim ven, na to oslepljujoče polje. In tako tudi drugi, z vsakega pomola, rta ali parkirišča vzdolž obale. Moj teden oblikujeta vreme in plimovanje. Majhen sem in zavedam se tega in sem hvaležen, da mi spreminjajoče se morje in neskončna pokrajina za mojim hrbtom to črkujeta teden za tednom.«

Iz njihovih del diha posluš za drobne malenkosti te dežele, prav tiste, ki sem jih tudi sama v spominih prinašala s svojih poti, zato so mi, predstavljene skozi njihove oči in besede, najbrž še toliko bolj dragocene. Zaradi jeklenosive barve, ki se ujema z barvo listja, pločevinaste strehe na primer, večini tako grde in cenene, s peresom pisatelja »so videti v mesečini ali kadar sončni žarki padajo nanje s pravega kota, kot ribniki in očarljiv je šum dežja na takšni strehi« in svetloba tukaj »napada z zenita – oblastna, stvariteljska: oblikuje in določa pokrajino«, evkaliptusi so »valujoči, sladko dišeči, obrizgani z rumenino mimoze«

Avstralija mi je torej spregovorila in me očarala najprej skozi pokrajino in šele kasneje skozi svoje prebivalce. Človek tako daleč od doma v sebi nezavedno ljubosumno nosi in čuva spomine na domače in prijatelje, na vse, kar je počel z njimi in med njimi. Samo tisto je naenkrat fino in prav; preganja ga nekakšen strah pred izdajstvom. Da ne bi preurno stopil v nov korak,

da se ne bi prehitro počutil dobro in doma med sodobnimi »barbari«, katerih zgodovina šteje borih dvesto let, pa se ne čutijo niti malo prikrajšani zanj.

Spomnim se tistega najmočnejšega razočaranja, ko sva bila s sinom v Melbournu komaj mesec dni in sva se na božični večer odpravila v center mesta. V botaničnem vrtu so imeli v glasbeni kupoli Sydneya Myerja, nekakšnem pokritem letnem gledališču, vsakoletno prepevanje božičnih pesmi ob soju sveč – zvenelo je strašno romantično in obetajoče. Zelenica je bila dobesedno preplavljena z ljudmi na razgrnjenih odevah, preprogah in spalnih vrečah, pogrinjali so prte in iz pokritih košar vlekli vsakovrstne dobrote, vključno s šampanjcem in kristalnimi kozarci. Otroci so prevračali vozičke, psi so prevračali otroke, zamazani, napol goli dojenčki so po štirih raziskovali redke zaplate nepokrite trave, starši se niso niti najmanj vznemirjali, starčki so raztegovali zložljive stole, po zraku pa je plaval vonj z ovčetine mešanih hamburgerjev, pečenega krompirčka, čebule in kečapa z bližnjih stojnic. Če bi na takšen prizor naletela v mestu, skozi katerega bi me slučajno zanesla pot in bi ga nameravala z jutrom pustiti za seboj, bi se navdušeno pridružila rajanju, zdaj se mi je zdelo strašno. Takšen cirkus na sveti večer, popolnoma tuj domači intimnosti, ki me je vedno tako prevzela, čudno oblečeni ljudje, s katerimi, se mi je zdelo, nisem imela ničesar skupnega, pa naj bi med njimi živela, glasno preizkušanje ozvočenja – vse skupaj je krepko omajalo mojo samozavest in vero v pravilnost predrzne (ta trenutek sem bila v to prepričana!) odločitve, da se z otrokom napotim na drugi konec sveta uresničevati sanje. Pomirili me niso niti plamenčki sveč, ki so prižgali temo in zavalovali kot svetleče morje; nisva spadala sem in konec.

Ampak to je bil menda edini trenutek občutka popolne zgrešenosti in nesoglasja z okolico. Potem sem vzljubila vse, kar se mi je na začetku zdelo tako tuje. Z veseljem sem pozabila na napise NE HODI PO TRAVI in se hitro naučila, da je trava preprosto zato, da po njej hodiš, skačeš, se valjaš, bereš, na njej zaspiš. Avstralci so (zelo po vihu gledano) precej neobremenjeno, preprosto in dobrosrčno ljudstvo. Sproščeni so in tudi po obleki sodeč jim ni kaj dosti mar, kaj si o njih mislijo drugi. Ljubijo šport in vsak prosti trenutek preživijo na stadionu, hipodromu, površinah za golf ali številnih drugih igriščih. Tudi pogovor se, posebej v moški družini, suče predvsem okrog športnih dogodkov in prav odrešujoče je bilo spoznanje, da ljudje celo v »vročem« predvolilnem obdobju niso kaj prida zamenjali njegove teme. Vsak konec tedna so trate, pa naj bo to sredi mesta, ob reki Yarra ali v parkih, ki jih je v Melbournu na pretek, prepolne družin, zaljubljenecv in samotarjev, ki na svežem zraku uživajo svoj nedeljski obrok. Poleti vse drvi na obalo, z deskami za jahanje valov na strehah avtomobilov in kremo z zaščitnim faktorjem v nahrbtniku. Svoje dežele ne poznajo kaj prida; nekateri se jo šele na stara leta odpravijo raziskovat. Celo mladina je dokaj lena za premagovanje potovalnih naporov in se prej odloči za let prek oceana kot za križarjenje po petem kontinentu. Obiskati Evropo so sploh velike sanje avstralske mladeži, ne toliko zaradi hrepenenja po kulturni in umetniški hrani, ampak zato, ker je to pač »in«. Sicer pa veliko o Avstralcih pove že to, da v Narodnem muzeju Viktorije kot narodni heroj stoji nagačeni dirkalni konj Phar Lap, ki je v letih velike krize s svojimi nenehnimi zmagami navduševal in hkrati polnil žepe svojih navijačev, da je Melbourne Cup, kot se imenujejo velike novembrske konjske dirke, čisto pravi državni praznik – šole in dela prost dan in da so igralci avstralskega nogometa, tistega z ovalno žogo, ki je pravzaprav bolj pretep kot igra, deležni večje časti in spoštovanja kot politiki.

Velikokrat sem se potem spraševala, kako da sem tako hitro sprejela ljudi, katerih vrednote so bile čisto drugačne od mojih, njihov način življenja že kar nemarno preprost, nezanimanje za drugega moteče, odsotnost opravljanja za Slovence nerazumna. V zborniku avstralskih pisateljev različnih narodnosti sem zasledila zanimivo razmišljanje francoskega priseljenca Jean-Claudea Lachereza, ki ga je vznemirilo isto vprašanje. »Dobra volja je bila seveda na obeh straneh, moja zasluga pa, da sem se bil pripravljen v Avstraliji počutiti doma. Po mojih izkušnjah občutek pripadnosti ni toliko odvisen od tega, kako te sprejmejo novi sodržavljanji, pač pa od tvoje osebne odločitve. Določen, za nekatere ljudi prehud napor je potreben, da se ti zdi naravno to, kar se ti je včasih zdelo čudno, in čudno tisto, kar je bilo nekoč tako domače.«

Če bi mi kdo rekel, da bom v Melbournu veliko jesenskih sobotnih popoldnevov preživela na centralnem stadionu in z več, včasih tudi osemdesettisočglavo množico navdušeno spremljala

tekme avstralskega nogometa, kaj spremljala, celo navijala zraven, bi ga samo pomilovalno pogledala. Pa vendar sem prav na stadionu prvič občutila toplo povezanost s temi ljudmi, tu se mi je odkrilo, da je srčne kulture in omikanosti velikokrat največ tam, kjer jo najmanj pričakuješ, da trebušasti bradati navijači s pivom v roki znajo prav nerodno nežno odstopiti boljši prostor materi z otrokom in da presenetljivo veliko ljudi prihaja na tekme z dojenčki v vozičkih ter majhnimi otroki v nahrbtnikih. Celó na večernih spopadih, ko ogromni zeleni oval razsvetlujejo močne reflektorske luči, v soju katerih kot beli konfeti v zraku utripajo nikoli zaspani galebi, se zberejo cele družine – ceneje je, kot plačevati varuško. In morda celo varneje: pred kratkim so na enem takšnih spopadov dvajset minut pred koncem odpovedali reflektorji. Štirideset tisoč ljudi je v temi čakalo, kako se bo zadeva razpletla, bodo luči popravili in tekmo nadaljevali ali bo treba priti kdaj drugič. Ena ura popolne teme in množica, ki bi po vsakršnih predvidevanjih morala ponoreti. Napetost v zraku in policaji s psi, pripravljeni na najhujše. Zgodilo se ni popolnoma nič. Niti enega pretepa, kaj šele kaj resnejšega. Po objavi, da bo treba konec tekme priti pogledat čez nekaj dni, so se ljudje mimo razšli.

Drugič je bilo nekega toplega, kljub jeseni prav poletnega večera, glasnega od petja škražatov, brenčanja komarjev in vrišča otrok, ki so se pripravljali na vajo za počastitev 125. obletnice šole. Častitljiva starost za zgradbo v tej deželi. Po igrišču so tekali dečki v hlamudravih, z naramnicami pričvrščenih hlačah in s povaljanimi baretkami na glavah, deklica v bogato nabrani oblekici, izpod katere so kukale čipkaste spodnjice, je preskakovala kolebnico, peščica podobno oblečenih se je hihitala v bližini – druga drugi so popravljale s pentljami okrašene pričeske, fant v črni pelerini in s štirikotno kapo na glavi je s palico pod roko vadil strogi šolnikov korak in mrmrajoče ponavljal tekst, malček je poganjal skiro, za njim je z lesenim konjičem med nogami dirjal drugi. Bili so neučakani in napeti; v dveurnem programu naj bi v soboto predstavili zgodovino melbournskega predmestja Kew in njihove osnovne šole. Žarometi so zatipali v temo – vaja se je začela. Osvetlili so napol golega Aborigina na šolskem nadstrešku, ki je z ostrimi odsekanimi kriki utišal živžav pod seboj. Bil je iz plemena Wurundjeri, njegovi predniki so pred 40.000 leti v sožitju z naravo živeli na tem območju. Na oder so se ob spremljavi didgeridooja in tleskanju lesenih izžganih paličic v počasnem taktu prizibali otroci, tudi oni polgoli, ovešeni s peresi, plodovi dreves in koščki kož, poslikani z rumenim okrom. Prižgali so bakle in s svečanimi obrazi oponašali gibe živali. Gledala sem Jona, zaverovanega v ta obredni ples, prežeta z olajšujočim občutkom, da se tudi grde, grde stvari, narejene daleč, daleč v preteklosti, da nekako popraviti, dokler bomo ljudje dovolj odprti ter narava dovolj vztrajna in odpuščujoča. Da lahko vsi živimo skupaj, kjerkoli.

Tretjič sem naklonjenost do nekdanj nepredstavljivega občutila v gledališču. Privoščila sem si igro pisatelja in dramatika Patricka Whitea Vesela duša (Cheery soul). Postavljena je v šestdeseta leta in govori o prebivalcih avstralskega predmestja, njihovem materializmu, duhovni praznosti in pobožnjakarstvu. Glavna oseba je priletna gospa, ki hoče pomagati vsakemu, vse ve in je strašno verna, s to svojo »dobroto« pa kmalu postane strah vse okolice, duhovnika in prebivalcev doma za ostarele. Pot v pekel je pač tlakovana z dobrimi nameni. Pred predstavo so v predverju odprli (predstavlajte si nekako tako kot na hodnikih Drame ali Mestnega gledališča) pravcato obednico, ljudje so hodili okrog s pladnji in si nanje nalagali kot v samopostrežni restavraciji. Približno takšna je bila tudi izbira hrane, vsega je bilo dovolj – od juh, mesa, kuhane zelenjave, različnih solat do tort in drugih desertov. Smrdelo je kot v kuhinji, miz ni bilo, tako da so elegantno oblečeni gospe in gospodje sedeli na rdečežametnih klopcah s pladnji v svilenih naročjih, se navdušeno basali in klepetali, po bradah pa sta se jim cedili mast in paradižnikova mezga. Nekateri so kar po turško posedli v krog na tla, pa buteljko in pečljate kozarce so postavili v sredo in imeli gledališki piknik. Vedela sem, da je za Avstralca obisk gledališča nerazdružljivo povezan z večerjo, niti sanjalo pa se mi ni, da je ta kar pred vrati dvorane. Menda sem bila edina, ki ni jedla, se mi je pa najbrž na obrazu videlo, da se strašansko zabavam. So bili pa ti isti, na prvi pogled že od hrane zadovoljeni ljudje, odlična publika, kakršno bi si želel vsak igralec. Pa tudi predstava sama se je uvrstila visoko na moji osebni lestvici najljubših predstav.

Dežela posameznika je zamejena s spomini in spletenimi prijateljstvi (tudi če so se kasneje

razpletla), s kraji, kjer so se dogajala, zvoki in vonji, ki so jih spremljali... Ne z mejami. Mogoče me zato ne daje domotožje. Mirno lahko živim kjerkoli z vsem tem v sebi. Če bi lahko od povsod, kjer sem videla ali doživela kaj lepega, tisto na kakršenkoli način odnesla s seboj in naselila košček sveta, kjerkoli, s takšnimi dragocenostmi (morda dodala še nekaj najljubših ljudi), bi imela raj. Ta misel se mi zdi kot obetajoč recept, iz katerega je nemogoče narediti enako odlično jed kljub sliki, ob kateri se ti pocedijo sline. Preveč dobrega na kupu? (pri receptu). Preveč sreče in lepega naenkrat? (pri sanjski deželi). Vedno moram nekaj zapustiti, od nekod oditi, nekoga (več) divje pogrešati, se ubijati s strašnimi občutki krivde in samoljubja... da si »dovolim privoščiti« občutke prekipevajoče, nore sreče. Drugače se mi ne bi zdeli zasluženi, morda. Prepoceni dobljeni, menda. To pa ni več stvar neujemanja kultur dveh narodov, neujemanja njihovih vrednot, ampak, žal, nekaj veliko bolj zapletenega. Česar ne bom nikoli rešila – ne tukaj, ne tam.

(Vir: Dialogi, December 1996)

Pavla Gruden

ŽARKO PETAN,

Telefonski imenik in še kaj

Po prvih dveh letih obveznega dela, kot izseljenka, sem Avstraliji odplačala dolg oziroma stroške za pot v to čudovito deželo ki mi jo je plačala vlada. Hvaležno sem ga odslužila. Tisti dve leti nisem prebrala niti ene knjige, ker sem delala v divjini. Čim sem se, kot svobodna delavka naselila v Sydneyu, sem začela kupovati knjige. Slovenskih seveda ni bilo dobiti nikjer. Na srečo sem govorila angleško že pred mojim prihodom v to, še danes iskalcem raja na Zemlji obljubljeni deželo.

Življenja brez knjig si ne znam zamisliti, vsaj brez mojih ne. Vse mi sme zgoreti, samo knjige ne. Bile so mi zaveznice za časa mojega zakonskega jarma (slajše bi mi bilo prisilno delo) po popolnoma ponesrečeni ljubezni. Ravno te dni, obdana z njimi in ponosna na ime, ki je moje po očetu - naučil me je brati še predno sem začela obiskovati šolo stopam v 26. leto srečnega vdovstva. Kakšna milost! Mojega prvega šolskega spričevala pa ni dočakal. Bral ga je z nebes, ko mu ga je mama proti nebu odprtega položila na grob, jaz (nikoli otrok, odraščala sem med tuberkuloznimi sosedi in ob tuberkuloznem očetu) pa sem se muzala v globokem kamnitem naslonjaču grobnice Praprotnikovih na Žalah. Pred trinajstimi leti sem še enkrat sedla nanj in mislila na žive, ki "stanujejo" v kartonskih škatlah...

Na prvo slovensko knjigo, ki sem jo kupila v Avstraliji, sem naletela, ne da bi jo iskala. Pred devetnajstimi leti, sem v Angus & Robertson knjigarni v srcu Sydneya, iskaje neko knjigo, ki sem jo pozneje dobila iz Kanade a jo tudi vrnila, ugledala vrsto naslovov v jugoslovanskih jezikih - na moje veliko začudenje! Na moje veliko ogorčenje pa je med njimi bila slovenska samo ena: ŽARKO PETAN, Telefonski imenik, Mladinska založba. Odprla se mi je na šesti strani, vame so planili odlični aforizmi in že me je njih avtor osvojil.

V slovenskem tisku sem mu skoraj že dvajset let takorekoč za petami. Ni lepšega dela od delovnega in inteligentnega človeka, ki zna trezno živeti. Aforizmi pa zahtevajo tudi jasnovidnega, neustrašnega in zelo ostroumnega misleca (večina misli počasi), saj s tako bliskovito naglico skočijo iz uma v svet besed, da iznenadijo celo bistrourmneža, ki se mu porajajo. ŽARKO PETAN je vrhunski slovenski aforist na evropskem knjižnem trgu. Preveden je v nemščino, italijanščino, grščino, v jugoslovanske jezike. . .

Kot berem v Jani (18.3.1997), ki mi jo pošilja naša cenjena sodelavka Barbara Suša, Žarko Petan piše aforizme že šestintrideset let in do zdaj je izšlo že 10 knjig njegovih domislic. Narekuje mu jih jeza, čemur se ni čuditi... Jeza možgane natezala! Če bi jih le natezala slovenskim politikom.

Strankarstvo jim jih bo "sfaširalo". . . V Jani tudi beremo, da" je bil leta 1985. obtožen sovražne propagande in da je sodišče šele po letu in pol ugotovilo, da nima dokazov." Nekaj je pač bilo treba najti proti človeku, ki živi pod komunističnim režimom a ni član partije, posebno če ima brata v emigraciji in je sin premožnega očeta. Meni pa gre vseeno na smeh, če pomislim kako zabiti so bili ovaduhi, ker v sledečih aforizmih, ki so bili objavljeni leta 1974 v zbirki Telefonski imenik, niso opazili, da so neprijateljska propaganda: **VZPOSTAVLJANJE ZVEZ ZA TELEFONSKE POGOVORE S TUJTNO**

Če ne dobite zveze s tujino,
je vse v najlepšem redu.

Če pa dobite zvezo s tujino,
se vam obetajo hudi zapleti,
za katere PTT ne prevzame nobene odgovornosti.

Kot že vemo, je hotel slučaj, da sem naletela na to Petanovo zbirko. Hotel pa je še več. Slučaj na slučaj pa je iz tega nastal pričujoči zapis. Znano je, da so osebe, ki si postanejo bližnje, ker jih vežejo isti interesi, med seboj povezane s telepatijo. Takšno potovanje blagohotnih misli, ki z brzino svetlobe hite s kontinenta na kontinent in tako prehitvajo pisna sporočila v katera polagamo svoje misli, je med menoj in prijatelji v Sloveniji že tako pogosto, da se več ne čudim. Telepatija ni noben skrivnosten dar. Odvisna je pač od duhovnega razvoja duše, ki živi v ljubezni z nikoli dorečenim Virom vseh virov. Če telepatija obstoja med hudobnimi ne vem.

Spet mi je prišel nasproti slučaj. Zahteval je da čimprej stopim v zvezo z nam že dohro znanim slovenskim primorskim pesnikom - obiskal nas je lani - Aleksijem Pregarcem. Časa za pismo ni bilo. Kličem ga po telefonu na obeh straneh meje - nič. Fax pa se mu je pokvaril. Tuhtam, natezam možgane... In se spomnim, da mi je nekoč omenil, da sta z Žarkom Petanom (je še kakšen Petan v Sloveniji?) prijatelja, kar mi je potrdilo pismo, ki sem ga pred par meseci prejela od "mojega" aforista. Moj notranji glas, ki me še nikoli ni pustil na cedilu (kadar je človek neumno zaljubljen, mu notranji glas ne deluje), mi je naravnost poveljeval: takoj telefoniraj Petanu!

Poslušna kot sem, kadar mi govori notranji glas, zavrtim telefonsko številko ki sem jo našla v slovenskem še predvojnem telefonskim imeniku. In kdo mi odgovori? Žarko Petan. Jaz pa vesela kot otrok, vendar v kontroli, mu hitro povem, da iščem Pregarca. Odgovor? "Ravnokar sva se pred hišo razšla. Te dni je v Ljubljani." In tako je Pregarc pravočasno dobil moje sporočilo. Iz Petanovega ljubeznjivega pisma sem tudi zvedela da je do zdaj že 27 njegovih knjig v tujih prevodih in da v ljubljanski Operi pripravlja premiero operete Cigan baron. In da bo njegova antologija v nemškem prevodu izšla v maju - torej je že izšla - pri avstrijski založbi Styria. Čestitamo! V Sobotni prilogi pod Pisna bralcev, pa se je nanj razlajal neki palček, ki ga lomi duševni rak: zavist. V vse to se je vtaknil še en "slučaj". Naša znanka, telepatična slavistka, Barbara Suša, mi je istočasno kot mi je poslal svoje pismo Žarko Petan, poslala revijo Jana. Oboje sem prejela hkrati - v Jani pa še celo Petanove fotografije in intervju z njim.

Pesniku Aleksiju Pregarcu, aforistu Žarko Petanu, novinarki Darji Kalan, Barbari Suša SALUKOV-i sodelavki, in da ne pozabim, mojemu notranjemu glasu, ki je, tako se mi zdaj ubeseduje, živa ustvarjalna moč misli, srčna hvala za vsako besedo, ki se mi je zapisala v vsebino teh strani.

IZ DELOVNEGA KOTIČKA UREDNICE

Dragi bralci,

tokrat me je v Svobodnih razgovorih že kar dovolj. Zatorej vas in urednike izseljenskega tiska, ki so te dni v domovini gosti Urada za izseljence,

prisrčno pozdravlja

vaša

(urednica)

N.B. Prispevke sprejemamo najkasneje do 31.7. t.l. .

POEMS

Cilka Žagar

I need a sad song to pour my tears into.
Gentle little tears waiting to melt into eternity,
to drop like pearls into the arms of a lover,
Like glitter of Christmas from the evergreen tree.
Shy and timid quietly they run
behind the evening curtains of my aloneness.
These tears are watering the memories
of delusions and stories
that would like to become alive at Christmas.
Drink the red wine and cry your tears.

You are a reflection of my world
I see my desires in your eyes
I recognise my thoughts in your words
you are a mirror I look into
I am what I feel for you
a unity
of colours and sounds and dreams.
We are.

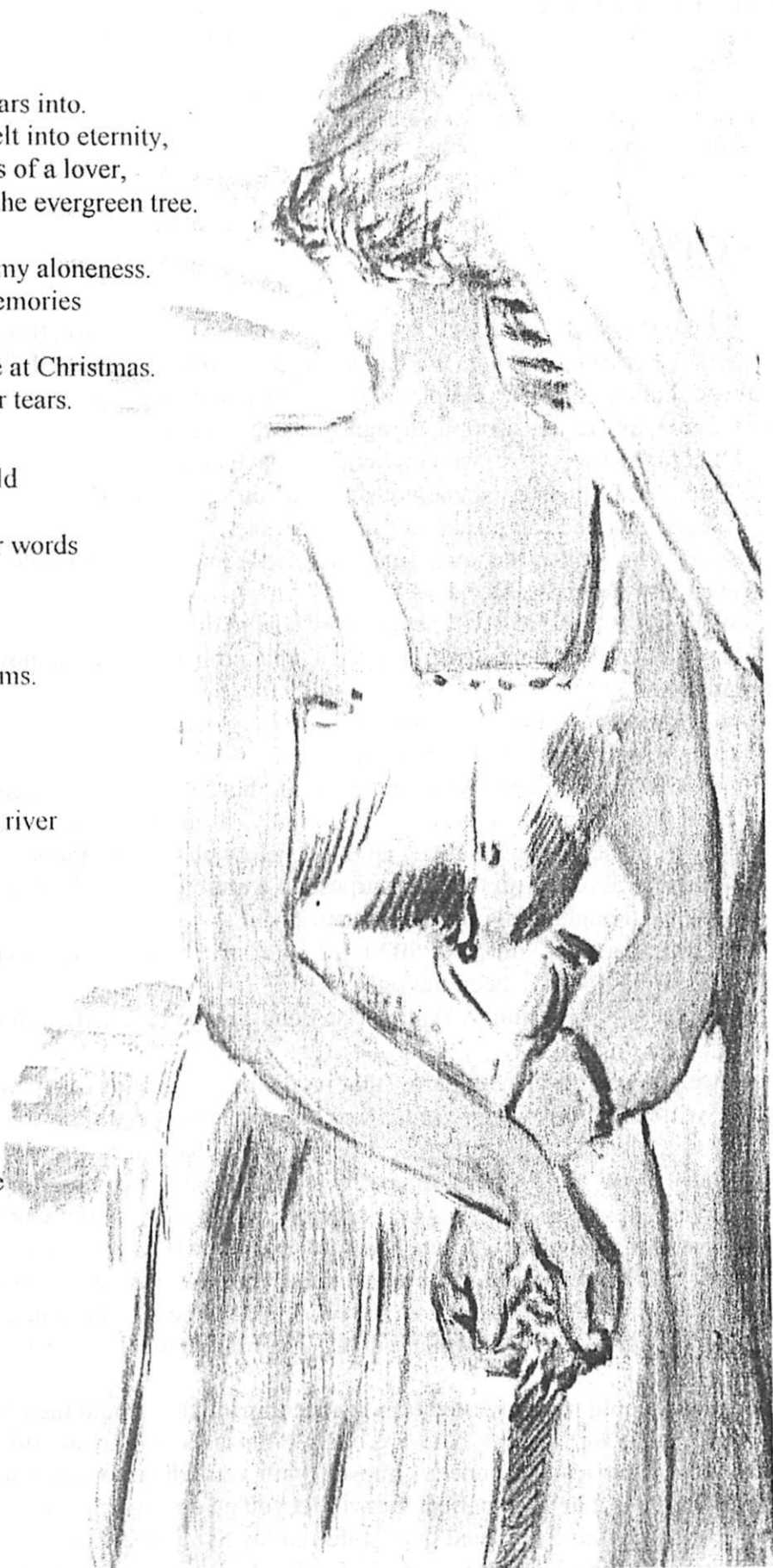

We are falling apart
crumbs of us moving down the river
stop on the rocks
on the river bank somewhere
turning back
looking for what we once were
bits of us scattered
naked bits of beauty
that was us
the only real bits of life
on the rocks
on the bank of the river.
Shiny crystals of what we were
cold fragments of us.

Standing on the river bank
we hold the memory.

Ko zbledijo obrisi zemlje
se ocean začne
in je vse gladina
in se vse smeri svetijo
in so to najine poti
in sva doma
val z valom
pleševa.

ANDREJ BLATNIK, born 1963 in Ljubljana, works as an editor. Played bass guitar in a punk band and travelled, in Japan supported by a government grant. Published a novel 'Torches and Tears' (1987) and three books of short stories: 'Bouquets for Adam Fade' (1983), 'Biographies of the Nameless' (1989), 'Skinswaps' (1990). Author of several radio dramas. Translated American literature (Anais Nin's 'Delta of Venus', Sylvia Plath's 'The Bell Jar', Stephen King's 'Pet Semetary' etc.). His short stories have been translated and published in English, German, French, Spanish, Italian, Croatian, Serbian, Polish and Albanian.

KYOTO

"Tea-drinking," said Jay, "is a skill that takes years to learn, if not decades."

We looked at each other. We had taken these words rather well, we felt. Nobody had screamed. We were holding our china cups tightly in our palms. Then we heard a polite cough from the back of the room. We turned around, though we need not have.

Of course, it was Sam, who else could it have been.

"Excuse me," he started unctuously, "did you say - years?"

"Years," nodded Jay seriously. "If not decades."

"But," Sam smiled somewhat uncertainly, "I'm staying in Kyoto only for another week or so. No, even less- Actually, five days."

Well, in that case you will never know how to drink tea, we thought.

"In that case the art of drinking tea will probably stay unknown to you forever," Jay said obligingly.

Now he will say: but..., we thought.

"But..." said Sam with disapproval.

But what? we thought. What in the world, 'but'? Everything is clear.

"Yes, I am listening to you," Jay said kindly. "Is anything the matter?"

He will object, saying that he came to Kyoto with the sole purpose of learning how to drink tea.

"I came to Kyoto with the sole purpose of learning how to drink tea," objected Sam.

Jerk! we thought. So you came in vain.

"I can understand your point of view," said Jay. "In this case, I am afraid your decision to come to Kyoto might not have been the right one."

Now he will want him to explain it in detail, we were horrified, now he will begin with: are you saying...

"Are you saying," began Sam, "that my coming here was completely useless? In your brochure it was written that the mystery of tea was accessible to everyone who came to your school. And that's why I came to Kyoto, after all. What I'm saying is: I am here, I had to pay for the trip, I have to pay for my hotel room, I even had to pay for coming to your school, and now..."

So you threw your money away, probably not for the first time, nor the last either! we thought.

Jay smiled. "Some people say," he said, "that the whole point of money is to spend it."

"Yes, yes," Sam refused to be distracted, "but the ways are different, you'll have to admit that much, different. I could have given my money to the poor..." He paused dramatically.

"People do that, true," remarked Jay, "and it is probably not the worst of possibilities at our disposal."

"...nor I could have invested it in some company that would then fail..."

Stop, stop, we thought. You are being a nuisance. Go away, this thing is simply not for you. Why should our teacher concern himself with you when you do not want to learn? Let him take interest in us. But he is so patient, he will let you go on nagging him

"You might have regretted that," inferred Jay sympathetically.

"No more than I regret my coming to Kyoto. You must understand me, I really can't dedicate years and decades to such a simple thing, as drinking tea," Sam was resolute.

"A simple thing? Did you say a simple thing?" said Jay with amazement

"Of course. Let's be realistic: any child can drink tea." "Good Lord! Just the preparation of tea according to the rules of our school takes four hours and requires hundreds of precise and elaborate gestures which take years to learn! And drinking comes only after that!"

"And where does this very special way of drinking get you?" asked Sam.

Now at last, Jay will scratch his eyes out, we said to ourselves. Otherwise, we will be forced to do it ourselves. After all, now he is wasting our time, our money, our admission fee.

"I am holding a cup of tea in my hands," began Jay. "In its green colour I can see all nature. When I close my eyes, I discover green hills and pure water in my heart. When in silence, alone with myself, I sit and drink tea, I feel how it is all becoming a part of me. And when I share this cup of tea with others, they also become one, with me and with nature -

Don't interrupt him, we thought, just don't interrupt -

"This," interrupted Sam, is utter mumbo jumbo. And a little pathetic at that. Cheap Oriental mystique, actually quasi-mystique."

Jay observed him silently for a long time, and we started glancing towards the door. Yes, it was time to leave, we thought. And not only for Sam. After all, we did get something for our money - a few nice words and a cup of tea, if that thickish bitter liquid is to be called that. We did as we had been told: you put your cup into your right palm, turn it twice clockwise, finish the tea in three swallows, again turn the cup twice in the opposite direction... and that's that, as far as the first lesson is concerned.

"I am not an Oriental, sir," finally said Jay. "I am an American, like you."

That is right, we thought. He is American. We said to ourselves: this could be a turnabout. We waited to see what would happen next. Anything was possible now, and especially sentences like: then you of all people should know that the ratio between the capital invested and value created should be in your favor! Or perhaps: this doesn't absolve you in the critical eye of history! Or even: traitor! you betrayed your people!

"If you're American," said Sam smugly, pleased with himself, as if he had finally achieved what he had been wanting to all along, 'you won't reject my proposal."

For the first time now, Jay was slightly perplexed. "What do you propose?" he asked cautiously.

"A small bet. If you win, I'll immediately write out a cheque for one hundred thousand dollars to your school. I'll take out my cheque-book right away."

We all drew in our breath. So did Jay. One hundred thousand! Like hell! Only last night he let us pay for his beer!

"Money does not mean much to us teachers of tea," Jay replied uncertainly.

"Oh, well, in that case forget about my proposal," Sam shrugged ingenuously, and the lurking way he was observing Jay did not escape our notice.

"And what if you should win the bet?" the question almost eluded Jay's control.

"Well, in that case you'll come with me, back to America."

"I do not want to go to America," Jay was surprised. "I can not live without tea any more."

"You won't be without tea in America," said Sam. "I'll open a school of tea. Americans won't have to go to Kyoto any more to get the proper education, and the whole business will be cheaper in America, due to travel expenses, among other things."

"But we already have schools of tea in America," said Jay cautiously. "One in New York, one in Seattle and one in Honolulu."

So, we thought, Sam could not make much profit on this thing. Of course he could not be competitive with his total lack of understanding of the essence of tea. He will really go back empty-handed from his trip, poor guy.

"That's good," said Sam soberly. "It shows that it can also work in America. The only thing left for me to do is establish our school better than your branch schools. And this shouldn't be too complicated. We'll promote our firm as a genuine American school of tea-drinking and not as a branch of a Japanese firm."

We could not help rolling our eyes at the things he said. Who for heaven's sake drinks tea in America, let alone teaches others how to do it? It was clear to everyone, except obviously to Sam, that you can not sell the art of tea-drinking unless you play upon eastern exotica.

Jay refused to be drawn. He said warily: "If I am not mistaken, you mentioned a sort of bet.

"Yes, a bet," said Sam. "are you interested?"

It's obvious, we thought, it's too obvious.

"Well, in a way," Jay said, apparently without much interest.

It was clear. He was interested. He was very interested.

"The thing is very simple" said Sam. "You claimed before that thanks to the tea skills you had become one with nature. It's just a matter of proving this."

We waited. Sam waited. Jay waited.

The thing is," continued Sam, "last night, for instance, I was going back to my hotel late at night. I was walking in a deserted district, I could see the eyes of wild animals glittering in the dark, I could hear terrifying snarls..."

We listened in amazement. What is he talking about? We were all staying together, in the Grand Hotel, two hundred meters from the railroad station, and the highway ran beside it. What eyes of wild animals, what snarling? Japan is so densely populated you can walk for days on end without finding a spot you could not see a neon sign from. And he says: a deserted district.

Jay listened silently. Perhaps he never goes out of this little bamboo room, we thought, and he does not know what the world is like outside. But it would have been enough for him to look at the city map to see there were no thickets like the one Sam was describing anywhere, let alone one with a hotel for Americans in it.

"... and so it occurred to me that, for thousands of years, people have actually been inventing all sorts of implements to subjugate nature somehow, while at the same time they've failed to understand it completely, they don't see its quintessence, they only see its deceptive forms of appearance..."

We looked at Jay; he was nodding thoughtfully. A simpleminded person would have said that he had taken the bait.

... and therefore they'll never know how to become one with it. They'll always remain strangers in the world, doomed to endless struggle without hope of success...

We exchanged meaningful glances. What philosophy! It made us feel as if we were sitting at home in front of the TV and watching commercials.

"...and the only possibility they have of not being defeated in this struggle is to become reconciled with the fact that they had actually lost it at the time when they separated from nature, when man became a super-species. But it's precisely because they are a super-species that they can not become reconciled with it."

Undoubtedly Jay chewed well on the bait. To him Sam's words probably exuded the aroma of koans, of *Mumonkan*, and he was attracted to such fragrances. He became impatient. He said: "Yes, yes, certainly... And what would the bet be?"

Now, we knew, the letdown must follow. It must become apparent that this bet is actually nothing special...

"Actually, it's nothing special," said Sam coaxingly. "It's simply that..."

If he said 'simply', this is going to be a long story, we thought wearily.

"Last night, for instance, our hotel shook. Nothing unusual, nothing unexpected. An earthquake. A very frequent thing in these parts. Tectonic agitations. In short, an everyday occurrence. Well, you know the way it is. In our hotel, we Americans are mixed with the Japanese. And not just us. What I'm trying to say is that the hotel has a racially mixed clientele. And when yesterday's earthquake happened, it became apparent that what was at issue here was more than just the colour of the skin. All the whites came rushing to the hotel lobby, everyone grabbing what they could, we were all in pajamas, thrown out of our sleep..."

This time only a few of us exchanged glances, perhaps the ones who had slept soundly all night and, to use a phrase, had not even dreamt of it.

"... but only us, the whites, and not a single Asian - or what should I call them. And this really makes one think that there might be, after all, something in this tea-link with nature. Maybe people who drink tea really are somehow one with nature..."

Well, maybe, we thought, the Japanese have simply gotten so accustomed to such little earthquakes that they simply can not be bothered.

"Not all the Orientals drink tea," Jay ventured.

"But still," Sam persisted, "all the same!"

All the same - what? we wondered. Maybe even Sam could not have answered that.

"And the bet?" asked Jay. It was evident - his calm was crumbling; at a sum that continued to dance in front of everyone's eyes his calm was disappearing like shaving foam under a razor. The bet, of course, the bet. Now things can not go on without the bet.

"Is it a bet then?" said Sam, now on the lookout with his whole being. "Shall we bet?"

The atmosphere grew electric. Jay undoubtedly felt there was something behind this offer. He must have felt it. It was in the air. We could have touched it - if we had dared to reach out. Jay probed each one of us with his eyes, as if he were trying to find in us, who were supposed to know Sam better than he did, the answer to the question: what lies behind all this? But our eyes were cast downward, although we could have looked him straight in the eye; we did not know what lay behind.

"Well, perhaps I might bet," admitted Jay, increasingly prudently, 'but you should tell me first what the bet actually consists of."

"It's simple," hastened Sam, and we were horrified at this word, "if I'm not mistaken you claim that you become one with nature when drinking tea..." He paused significantly.

"Yes," confirmed Jay.

"With all living creatures..." Another pause.

"Yes," repeated Jay.

"So that you form a harmonious whole with all living beings..."

"Yes.

...and that nothing natural is alien to you, that nothing living disgusts you..."

"Yes.

"Well, in that case," concluded Sam triumphantly, "eat this.

He bent to the ground and reached for something. We all turned to look at him, we all looked down his extended arm, our eyes boring into his closed fist. No, we were not quick enough, we were not as quick as he was. We did not see anything.

Jay dashed towards him. 'What? What?' he asked nervously. He no longer tried to hide that he was completely perplexed; perhaps he was aware that he was unable to conceal it. We stepped closer, too; we formed a circle around Jay and Sam. We stretched our necks in curiosity. Sam was clutching his find, which was to decide about one hundred thousand dollars, in his fist. The absurdity of the situation quickened our heart beat. We were waiting for Jay to tell him to show what he had.

"Show me what you have," said Jay

Sam slowly opened his fist

On his palm crouched a five centimetres long and proportionately fat caterpillar. Automatically we first wondered how he had managed to find such a loathsome thing in the middle of immaculate Japan, and we were at first on the point of accusing him of having brought it with him. Then we had a good look at the animal. It was covered with thick shaggy hair, which made it look all the more repulsive. Besides that, it started to tremble all along its length, as if it felt the weight of our looks upon it. Watching that quivering nasty thing made one's eyes smart.

"Eat this," repeated Sam.

Jay gaped at him, and a sickly bluish pallor gradually covered his face; we could see it descending from his straight cut hair down to his neck. Of course, it is not an easy task, we thought, but for one hundred thousand dollars, one would swallow hard even after a morsel like this. Besides,

the Japanese - as we had learned in the hotel dining-room - were used to taking into their mouths a lot of things we could not even bear to look at. It is true that Jay is American, we said to ourselves, but in Japan he probably does not have ham and eggs for breakfast everyday, as we do, who are only visiting here.

"This?" he asked slowly, very slowly, as if he wanted to give Sam ample time to change his mind. "You can't be serious. This?"

"This," replied Sam.

Jay looked around him uncertainly. We followed his look and saw what we did, what he saw day in and day out, while we had not noticed before, and - immersed in musings about tea skills - might otherwise never have noticed: the cracks in the walls of the tea school, the rush mats frayed at the edges, the stains on the ceiling indicating that the water-resistant paint was giving way. Perhaps, if one drinks enough tea, one does not notice water dripping on one's head, we thought mischievously.

"Will you take the bet?" asked Sam. We waited. We waited for quite a while. And then, suddenly, Jay turned around and reached into Sam's open hand. In all probability he never closed his mouth from the moment he saw what Sam had picked up from the floor, and now he raised his hand to his mouth, leaving behind Sam's palm empty. We realized: he was trying to be faster than his second thoughts, faster than disgust. And he succeeded: his hand did not hesitate before his mouth, he withdrew it in the same motion, and swallowed loudly. We saw his Adam's apple bob, and the veins in his neck stand out. Then his eyes bulged and we saw him shudder, close his eyes and go weak at the knees. We looked at Sam. Now he was pale, paler than Jay had been before. Obviously he had not expected such an outcome, after all, and, regarding the way he let others pay for his drinks, he probably did not enjoy squandering money very much.

It serves you right, we thought spitefully. Now take out your cheque-book, you arrogant fool. And write the figure, right to the last zero. We are all witnesses. If only you had to sell every single thing you possess to pay off the debt!

At that moment a frightening groan escaped Jay's lips. He turned on his heels and fell to his knees. During the fall, the contents of his stomach burst out of his mouth, and he left a trail of half-digested food on the wall, oozing slowly towards the floor. Eventually, his body stopped shivering, and only mucus came from his mouth. He wiped his mouth on the sleeve of his blue coat, in the armpit of which we thought we could see sewn-on patches for a moment. The earned money will come in handy for his tea school, we thought. And he can now be considered a sort of hero. He is a hero, too. Which one of us would have done this - for someone else's sake?

"Start writing the cheque," croaked Jay in a glassy voice. He wanted to lean his hand on the wall, but he placed it exactly on the trail he had left during his fall and at the touch of something wet he looked up, and the sight of what was directly in front of him made him jerk his hand back, so that his body swayed dangerously and it seemed that he would fall into the middle of his own vomit. But he caught himself. He regained his balance.

We looked at Sam. He looked at us. He could see in our faces the final affirmation of what he already knew: that there was no way out for him. Then he looked at Jay. He gazed at him for a long time, as if spellbound by the painful sight. And suddenly something caught his attention, something wriggling on the floor, in the vomit. He bent down to see better, and when he pulled himself erect again, his face shone with triumph.

"I'm afraid you haven't won the bet after all," he said, "the pest is still here.

We drew near, and true enough, there in the filth squirmed the caterpillar. It did not appear to have been affected in any way by those few seconds spent in Jay's insides.

Jay - with great effort - also took a look, and as soon as he was convinced of the truth of the matter, he closed his eyes in despair.

'Actually, you lost the bet,' continued Sam. "You have by no means become one with this caterpillar, no, we couldn't say that you have become one with it at all. Or" he turned to us, "would someone wish to claim that, despite everything?"

Against our will, we shook our heads. One thing was clear: none of us would pay for his beer any more. Not any more.

"That part about becoming one with nature was meant in a more spiritual sense," said Jay weakly. "To become one also physically, it should become part of me. And for that I would have to murder it."

"That's right," said Sam. "You'd have to murder it, if that's what you call it."

"Murder," said Jay, "murder..."

Don't speak now as if you had some great qualms about it," retorted Sam. "You had no qualms before. You were blinded by the money and didn't think it was murder at all."

Jay blushed scarlet, now in the opposite direction, from his neck up to the crown of his head. Slowly and carefully he was drawing himself erect.

"Yes," he said tiredly. "Yes. I was blinded by the money. Perhaps it really is time for me to return to America. Perhaps I do not belong here, in Japan. Perhaps I never have belonged here."

"What is Japan nowadays but a poor quality instant copy of America?" asked Sam, aloof. "What else are all these McDonald's, all these slot-machine halls, all these copied metropolitan streets, all this neon and metal?"

"This," said Jay, "is Japan without tea. Japan, which does not - know how to drink tea any more. They still drink it, but they do not know how to drink it any more." He went towards the door. "I am going to pack my luggage. When are we leaving?"

"Let me tell you something," said Sam. "That tea almost made me throw up."

We could kill him, it occurred to us. Tonight we could fill him up with drink - if we paid for the drinks, he would surely get blind drunk - and when he fell asleep, we could break into his room and we could...

Jay waved us off with his hand. "Go," he said. "Go. I'll find you at the Grand Hotel. And then we'll go home. Home." Absent-mindedly he started to chuckle.

Really, we could kill him, we thought as we were going up the steps to board the bus, while we were riding along the wide avenues of Kyoto, when our slant-eyed guide first asked us how our tea school had been. Lamely, we muttered it had been wonderful, and then she went on to explain all about this or that temple or this or that imperial palace. We could kill him, we thought towards the evening, as the outlines of *Kinkaku-ji*, the Golden Pavilion, were sinking behind us in the twilight, and we were still thinking about it the next day, as we were hauling our luggage to the *shinkansen*, and speeding at 220 kilometres per hour towards Tokyo, towards the Narita airport, towards home, leaving Kyoto and the tea school behind us at an incredible speed. We could kill him, but we will not, because civilized people do not do that out of outrage and disgust, but for more substantial reasons. No, together with him and. Jay we will return to our country, live there as we had before, we will try to remember our visit to Japan just by the chemical layers on our slides, and at night we will dream about the green dollar bills, they will appear in front of our eyes, one by one, all the hundred thousand of them, and at that sight there will be a pleasant tinge down our throats, as if we had managed to swallow that caterpillar and keep it down, and, whenever we have a chance, we will talk about how Western man has lost his true bond with nature, and we will travel only to the places where our neighbours have already been and returned without any shocks, and our children will decide to get away from our philistine way of life, from our narrow-minded bourgeois views, and perhaps, on their flight, they will enrol in the very school of tea that Sam is going to open, and it will be Jay who will teach them about tea, the one and the same. Jay we saw fall to his knees and throw up because he was disgusted to become one with a part of nature.

(From contemporary Slovenian Short Stories)

Ne obleka, delo dela človeka - poštenje ga potrdi.

Pavla Gruden ©

"I'm really enjoying exploring what my voice is capable of", says Vivien Falež, who has been studying voice production for the last five years with baritone John Davies.

"At first, I started singing lessons because many people had suggested that I had a good voice. It was really just a quirk of fate that lead me to John, and it was out of this study of bel canto singing technique that my familiarity and love for the classical repertoire grew."

Over the last five years, Vivien has developed a voice that has the true contralto characteristics - deep and dark, and she wonders if her Slavic background might contribute to these vocal colours.

Vivien Falež was born in Canberra. The youngest daughter of prominent members of the Slovenian community, Cvetko and Ada Falež, Vivien remembers her childhood as being full of Slovenian music, songs, dance and literature.

"I remember being in a play with my sister, Barbara and my cousin, Andrew at the O'Donnell Youth Centre in Canberra. must have been about 5 and I had the part of the gypsy that none of the other children wanted to play with. I think I had to sing a song or recite a small speech, and I felt it so deeply, that I started to cry. I don't know if that was the "sensitive artist" in me, but looking back on it now, I certainly think I got a lot out of having to prepare little songs and poems for performance in front of people."

Which is what Vivien has been preparing for over the last few months. As part of the "Opera in the Shire" concert in June at the Sutherland Entertainment Centre, Vivien performed in front of a lot of people. Under the auspices of the National Chamber Opera of Australia, Vivien's debut as a soloist together with soprano, Lanneke Jones and Baritone, Mark Gardner was a great success. Their exciting program include well known arias from opera and an instrument which is rarely heard in recitals - the "cor anglais" which was played by Eleanor Thorp. All of the artists were accompanied by musical director and pianist, Daryl Wallis.

Vivien sees this concert as the ideal progression from her experiences and insights as member of the NCOA and the small roles she has performed with Rockdale Municipal Opera Company.

"I consider myself incredibly lucky to have this opportunity to interact with an audience and bring to these songs that special intimacy and dramatic performance that recital singing demands. It is very, very exciting and I like the pieces I will be singing. Songs have been selected to feature the full range of my voice and the mood of the songs varies from very intimate to extremely dramatic. I'm very much looking forward to it", she told me, when we spoke a day before the concert.

*Vivien about
5 at the
O'Donnell
Youth Centre*

*Vivien in
conversation
with the
audience at
one of her
social
performances*

*Vivien in
Kismet as the
widow Yussef
at Rockdale
with Rockdale
Municipal
Opera
Company.*

Pogovori z Vivien so me prepričali, da bo na omenjenem koncertu nedvomno žela velik uspeh. Med številnimi poslušalci je bilo tudi relativno visoko število Slovencev, ki so izražali iskreno občudovanje njenega glasu.

Vivien Falež ima razen čudovitega glasu tudi krasno osebnost in celo lepa je. (Nekaj izredno redkega za contralto, ki je že sam po sebi redkost.) Iz nje veje toplina, iskrenost, zaupanje vase in v svoj talent. Nima nobenih kompleksov, niti zvezdniških ne. V njeni prikupljivi sproščenosti ni niti trohice obremenjenosti s slovenskimi problemi. Ostaja le vprašanje kako daleč si želi v svoji pevski karieri. Že nekaj let je namreč zaposlena kot tajnica v Macquarie banki v Sydneyu.

Upajmo, da bomo kmalu slišali njen bogati contralto v slovenščini ne samo v Avstraliji ampak tudi v Sloveniji, ki jo ima Vivien v toplem spominu. Posebno mariborsko in ljubljansko Opero, ki so ju Faleževi pogosto obiskali, ko so bili na počitnicah v Sloveniji.

Gorenjski slavček z Olgo Gracelj in prekrasna izvedba Trubadurja v Mariboru, sta ji še danes, po letih odraščanja, v živem spominu.

Če pomislimo, da si je contralto skozi tri stoletja utiral pot v prostor na soncu, ki je pripadal sopranistkam, se je Vivien rodila ob pravem času. Pa tudi pravim staršem, saj Cvetko in Ada - zakonca Falež - vsem svojim otrokom, ki so vsi uspešni, nudita vso oporo. Slišali smo, da sta si skoraj izjokala oči od same sreče nad uspehom naše Vivien. Iskreno čestitamo!

"Hear, Marian Anderson, the queen of contralto, Vivien Falež from Canberra is making the contralto glorious!"

IVAN KOŽELJ in igralska družina MERRYLANDS

Nedavno tega, po matineji Treh vaških svetnikov, mi je komaj, komaj uspel podariti minuto, da se dogovoriva za že predolgo odlagani intervju. Komaj odprem usta mi ga že ukradejo. Zakliče: "Pošlji mi vprašanja, jaz pa ti pošljem odgovore". Rečeno storjeno.

• *Kdaj si zučutil, du imuš talent za igranje?*

Ko sem bil star 17 let, sem se v Celju v tovarni tekstilnih proizvodov METKA, učil za ključavničarja, tam smo tudi imeli dramsko skupino in ker je takratna režiserka, delavka METKE, delo zapustila in bi se tako dramska skupina razpustila, sem se odločil, da prevzamem režijo sam. Začeli smo s študiranjem tridejanke, (ime sem pozabil) med učenjem smo se pri drugem dejanju sprli, vendar smo igro doštudirali in tudi uprizorili. Tako sem začel režirati igre.

• *V katerem gledališču si igral?*

Priključil sem se amaterskemu gledališču v Celju. Zelo rad sem prihajal na vaje, pomagal sem pri postavljanju kulis in čiščenju sobe, v kateri smo, imeli vaje. Vsi so me imeli radi, posebno še režiser gospod Vernik Cvetko; začel mi je dajati majhne vloge in tako sem napredoval in postal igravec.

• *Kdaj si prišel v Avstralijo in kdaj si začel igrati, oz. režirati igre v Sydneyu?*

V Avstralijo sem prišel leta 1960 po prihodu patra Odila; ob obisku pri meni, mi je nekega dne omenil željo, da bi rad organiziral igralsko družino in da ne ve kje naj bi dobil režiserja. Prišel sem mu pripovedovati o mojih izkustvih in tako sem s pomočjo patra Odila začel režirati igre v Sydneyu. V času med 61/62 smo igrali kar precej iger, kot npr.: Pri belem konjičku, Svoje glavčka, Pri kapelici, Radi oreha, Razvalina življenja, igro Trije ptički. V apoteki in še kaj. V teh časih, je bila igralska skupina pod okriljem Slovenskega Društva Sydney. Največ iger smo takrat igrali v mestni dvorani v Paddingtonu, večkrat smo tudi gostovali v Slovenskem domu v Canberri.

• *Torej si hkrati igral in režiral?*

Da, igral sem v istem času, kot tudi režiral.

• *Koliko je bilo takrat igralcev?*

To je bilo odvisno od števila vlog v igralh. Pokojni pater Odilo je našel igralce, boljše rečeno rojake, s katerimi smo potem imeli prve bralne vaje. Bilo je drugače kot je danes, saj smo takrat vsi za najmanj 37 let mlajši. Kot režiser, sem razdelil vloge in tako smo pričeli z vajami. Igre so vse uspeli in gledalci so bili vedno zadovoljni. Po "kratki" pavzi, katera se je vlekla kar v leta, smo zopet pričeli govoriti, da bi bilo dobro organizirati igralsko skupino in tokrat smo bili že v Merrylandsu v Sydneyu. Prva, ki je začela oziroma režirala igro, je bila gospa Ivanka Pohlen, potem sem režijo prevzel jaz. Organizirali smo, se v malo Družino in jo poimenovali "Igralska skupina Merrylands". V tej skupini so med drugimi tudi stari igralci, kot npr. Dane Brkovec, Mihela

Šušteršič, Marta Magajna, Danica Petrič, Herman Koželj in še drugi, ki pa stojijo ob strani in so vedno pripravljeni pomagati. Zadnje čase se zelo trudimo, da pritegnemo v našo sredino tudi mlade, ki so že druga generacija. Imeli smo srečo, kar nekaj mladih se nam je pred kratkim priključilo in nas kar presenečajo s svojimi skritimi talenti. Da omenim le nekaj imen; Jožica Modrijančič, ki je odigrala že kar lepo vrsto vlog; Robert Fišer, mlad talentiran fant; potem so še Olga Gomboc-Konda, Adrijan Tomšič, Tanja Smrdel, Karin in Lolita Žižek, Rudi Črnčec, Adrijana Kustec, med malo starejšimi pa še Jože Modrijančič, Peter Sarkan, Martin Danev, Ivanka Bulovec in Ivanka Šimec.

Kulise in scenarij napravimo sami in to vse ob našem prostem času. Vsi pridno delamo in imamo veliko dobre volje, še posebno se trudimo, da razveseljujemo naše gledalce in da s tem tudi ohranjujemo slovensko besedo in tradicijo na petem kontinentu, predvsem pa, da bi s tem učili našo mladino slovenskega jezika z željo, da bi ga nikoli ne pozabili.

• *Bi nam povedal kaj o vaših gostovanjih?*

Seveda tudi gostujemo. Skoraj z vsako premiero gremo na gostovanje in sicer v Wollongong, Newcastle in Melbourne, večkrat smo bili tudi v Canberri in enkrat v Adelaidi. Namen gostovanja je, da prenesemo na ostale Slovence širom Avstralije nekaj slovenskih navad in še posebno slovensko besedo. Lahko je biti Slovenec v Sloveniji, ko vsak dan lahko poslušáš slovensko besedo in jo mogoče tudi ne ceniš tako, kot bi jo moral; težje pa je biti Slovenec v tujem svetu, kjer se lahko izgubiš, posebno še v tej naši veliki deželi Avstraliji. Naš namen je, da uprizarjamo čimveč iger in z gostovanji po drugih mestih pritegnemo tudi tiste, kateri so na slovenščino in njene lepe predvsem pa stare navade, že malce pozabili. Časi se na žalost spreminjajo in Slovenci tudi. Na naše predstave včasih prihajajo po kapljicah, čeravno naj bi te igre predvsem obujale spomine na mlada leta, dom in domovino.

• *Kaj pa finančno stanje igralske družine? Kako se vzdržuje?*

Financa je naš največji problem. Ves denar, ki ga zaslužimo pri vstopnini, porabimo za kulise, šminko in garderobo na sploh; tudi za zvočnike smo prispevali, največji del denarja pa porabimo za potne stroške za gostovanja. Velikokrat se tudi zgodi, da moramo kaj tudi plačati iz svojih žepov. Gostovanje v Adelaidi nas je npr. stalo samo za avtobus 5000 dolarjev in potem še prenočišča. Tako da velikokrat to plačamo sami, ker nimamo dovolj denarja v našem skladu.

• *Ali vam je Slovenija kdaj pomagala finančno in ali ste kdaj zaprosili za pomoč?*

Od Slovenije nismo nikoli iskali pomoči, saj je še mlada država in tudi sama zadolžena. Pomagali smo ji le mi, ko smo zbirali denar in tudi koale smo kupili, pri tem so bili pa organizatorji v Sloveniji tako dobri, da so izgubili vsa imena na naših koalah, no saj to je dobro, če se ne ve kdo je dal, se zahvališ samo enkrat vsem skupaj in tako prihraniš čas in denar. Mislim pa, da bi kulturna skupnost v Sloveniji več lahko postorila, če bi pomagala nam Slovincem po svetu, kot pa da nam pošiljajo razne pevske zборе, katerih je zadnji čas na pretek, stane jih pa to kar veliko. Polovico manj bi stalo naše gostovanje tam nekje v Sloveniji.

• *Kako dolgo mislite še delovati?*

Ja, to pa vse zavisi od zdravja, katerega je pač vsako leto manj. Volje imamo dovolj, včasih še preveč. Posebno jaz imam volje na pretek in če mi dragi Bog da zdravja in mi bo stal ob strani, bomo skupaj delovali še nekaj časa. Tako dobro voljo imajo tudi naši igralci, ravno ko to pišem, smo uspešno uprizorili komedijo v treh dejanjih: "Trije vaški svetniki", s katero bomo gostovali tudi v Wollongou in v Melbourneu.

Pozdravljeni vsi Slovenci po svetu, ki boste to brali. Igralska skupina Merrylands iz Sydneya vas vse prisrčno pozdravlja. Vaš vdani Slovenec, igralec in režiser Ivan Koželj

Oblast gor, oblast dol, oblast spet gor - tam ji je mesto! Stolčki morajo biti zavzeti: Živel narod, živel red, živel fair play, živila diaspora, da bi živelo še večje strankarstvo in ŽIVELI GARAČI ZA GOSPO KULTURO! Revica - njeni zagovorniki pa sami berači...

Gosti sem - gosti tja! Na to je treba pomisliti, ne pa goste, ki prihajajo k nam, celo javno, v tisku namreč, opravljati. Roka roko umije.

Naša matična domovina, to je tam, kjer žive "rezidenčni" Slovenci v diaspori, je doslej povabila v goste (pot plačana v obe smeri in oskrba za gotovo dobo) izseljenske učiteljice slovenščine, izseljenske talente izseljenskega tiska, izseljenske radio urednice itn. Urad za (zunanje!) izseljenske

zadeve in Ministrstvo za kulturo pa se še nikoli nista spomnila da bi bilo izredno lepo, ne samo pravilno, povabiti v goste tudi izseljenske dramske skupine ali pa vsaj njihove vodje, kot da Slovenija gledaliskih umetnosti ne pozna... Saj jih poznajo celo zdomci, zamejci, kulturni zamorci izseljenci, pa jih ne bi poznali ljudje, ki žive doma, t.j. v Sloveniji, kjer raste (upajmo!) slovenska kultura in njen rod - rezidenčni Slovenci... ne pa poosebljeni kriki kulture v izseljenski puščavi.

Pavla Gruden

Ivan Koželj, the 4th from left to right in the back row.

GLEDALIŠKI GRUPI MERRYLANDS ŽELIMO ŠE NADALJE OBILO USPEHA!

SALUK

JAZ IN GLASBA (prosti spis)

Maša Pregarc - dijakinja 3. Razreda Slovenskega učiteljskega A. M. Slomšek v Trstu

Na vprašanje, kaj meni glasba pomeni, je težko odgovoriti, še težje pa je odgovoriti na to, kaj je pravzaprav zame glasba. Odgovorov je lahko nešteto.

Ležim v temi, v topli postelji, dež mi poje uspavanko, ki nato privabi še grom in blisk. Koncert je v teku. Nič ni načrtovanega, narava improvizira. V takih trenutkih si je nemogoče predstavljati, da je to le vrsta kemijskih reakcij in nič več. Tedaj mi je interpretacija starih narodov oziroma njihovih mitov dosti bližja in razumljivejša, Ali ni to res nekaj božanskega, nekaj nadnaravnega, skrivnostnega? So to res morda sli, poslani od bogov, ki so dospeli do nas z nekim globljim sporočilom?

Nedvomno je tudi veter talentiran orkestrski mojster. S svojim šumom zna pričarati bodisi nežno melodijo, s katero se samo poigrava s črešnjevimi cvetovi, bodisi srdit odmev jeze, s katerim lomi veje orjaškega hrasta. Zlasti tukajšnja burja mi priključuje na misel morje, ki ima prav tako ambivalenten značaj: če se mu veter ne pridruži, val mirno požgečka skalo ter se s tihim pljuskanjem povrne k tisočero drugim slanim kapljicam, te pa mu v cikličnem valovanju sledijo. Ko pa ga burja izzove k tekmovanju, se požene v evforičen dir, s katerim, skoraj nezavedajoč se svoje moči, buta v agoniji ob skalovje do onemoglosti.

Človek je skušal posnemati harmonične foneme narave (kaj je lepše kot petje dveh zaljubljenih ptic?). Z lastnim glasom in z glasbili. To mu je tudi delno uspelo.

Glasbi se sama prekomerno ne posvečam, to pa ne zaradi tega, ker mi ta zvrst umetnosti ne bi bila pri srcu, a ker kratkomalo nimam časa na razpolago. Sicer pa me ob študiju nepretrgano spremlja klasična glasba, ki mi omogoča večjo skoncentriranost in mi hkrati lajša delo (navdušena sem nad Chopinovim klavirjem!)

Vokalna glasba mi ne vzbuja posebne draži, še posebno ne ljubezenske popevke, na katere so nekatere moje sovrstnice nore. Zelo tvegano izpade, po mojem mnenju, načrt nekaterih, ki skušajo v pičlih dveh minutah opisati svojo ljubezensko zgodbo ali razočaranje, ki so ga zaradi svojega ljubezenskega neuspeha doživeli. Navsezadnje kaj pričakujejo od mene? Naj jih pomilujem ali tolažim? To je pač vsakodnevna usoda večine ljudi. Zakaj bi morala prav jaz prisluhniti njihovemu tarnanju?

Ljudje se masovno in podzavestno predajajo modnim tokovom, ki dan za dnem poplavljuje svet. Tudi glasba se človeškim običajem in času sama prilagaja, doživlja metamorfoze, preobrate, v katerih se samo človeštvo zreali. Od tu pa zadnji dvom: ali se res polagoma spreminjamo v karikaturu človeka?

26/4/1997

Maša Pregarc,

rojena v Ljubljani, bo koncem leta dopolnila 18 let. Že od mladih nog kaže nagnjenost do lepih umetnosti, zlasti gledališki. Tako je, še ne šestnajst let stara in doslej najmlajša nagrajena slovenska amaterska igralka, prejela prestižno priznanje: zlati Linhartov znak ZKO Rep. Slovenije. V letošnjem avgustu bo v državi Victoria obiskala maturante slovenskega jezika, katerih mentorica je prof. Saša Čefarin.

Libby Porter

PESEM ZA OČETA

Tistega dne, ko si umrl
sem zapustila gore.
Ob cesti proti Jindabyne,
ko sem se vozila domov
me je napadel šop divjih rož
in otepei z barvami.

Stisnilo se je cvetje v zadnji kot avta
in zahotela sem, da bi obstalo sveže in
glasno
vse do doma.

Ob Goulburnu še,
ko sem jih stisnila v mapni predal
sem zaznala, da me bodo izdale
zato sem jih savrgla vse cunjaste
in ohlapne že pred Sydneyem.

In tako sem vstopila v veliko katedralo
žalosti
moje matere, brez moči,
da bi približala stene v obliko,
ki bi naredila ta prostor v človeški dom.

Zato smo stali v prazni predsobi:
jaz s prekletimi plevami svoje ljubezni,
medtem ko so stricl in tete
ponujali sendviče pod oboki.

Louise Arnold

CERKEV

Zakaj je cerkev tako podobna
daljni sorodnici,

ki jo redkokdaj obiščemo -
razen ob posebnih prilikah?

Vsi smo že stali
v njeni pomirjevalni prisotnosti

in tiho ugibali
kako bi izrekli pravo besedo

in spraševali smo se:
kako dolgo bi v njej še obstali

in kako hitro bi bilo vljudno
da jo zapustimo.

*From: ANU Reporter
Nov. & Dec. 1996*

Prevedel Bert Pribac

Obglavljenje sv. Janeza Krstnika

(29. veliki srpan)

Svetnikov god obhajamo na dan svetnikove smrti. Marija in Janez Krstnik sta izjemi. Pri obeh slavimo rojstni in smrtni dan, »ker sta bila oba posvečena že pred rojstvom«.

Tako obhajamo rojstni dan sv. Janeza Krstnika o kresu, danes pa se spominjamo še njegovega smrtnega dne. Kakor je znano, ga je dal Herod obglaviti na zahtevo Salome, Herodijadine hčere; rabelj je Janeza »v ječi obglavil in njegova glavo prinesel na krožniku ter dal deklici, deklica pa jo je dala materi« (Mr 6,28; Mt 14,1-12). Zgodaj je nastala legenda o kazni, ki da je doletela Salomo. Že v zgodnjih krščanskih stoletjih jo navajajo cerkveni pisatelji in kronisti, najprej na vzhodu, kmalu pa tudi na zahodu. Posebno všeč je bila baročnim pridigarjem, tudi našemu o. Rogeriju (Mihaelu Krammerju, 1667-1728). Beremo jo v njegovi zbirki pridig (»Palmarium empyreum« II, 1743). Zgodba pravi, da se je šla Saloma na led drsat, pri tem se ji je pa led udrl in ostri ledeni robovi so ji prerezali vrat - tako jo je doletela ista usoda kakor sv. Janeza. Kot ljudsko blago iz moravške okolice jo vpleta F. Detela v svojo povest »Trojka«: »... led se je utrgal,« piše, »mlada Herodežica se je udrla do vratu v led in led ji je prerezal vrat, kakor ga je bila ona sv. Janezu. To je bila božja kazen.«

V poznogotski dobi so predstavljali mučeništvo sv. Janeza Krstnika kratko in malo samo s pladnjem, na katerem leži odsekana glava. Takšne pladnje ali sklede so obešali po cerkvah, pri nas prav tako kakor v drugih alpskih deželah.

Glavo sv. Janeza Krstnika so hranili - po izročilu - zapovrstjo v raznih mestih bližnjega vzhoda, nazadnje v Bizancu. Ko so križarji v četrti križarski vojski zavzeli Bizanc (1204), so ob vrnitvi raznesli dele Janezove glave po Evropi. Najbolj je zaslovel relikviarij v Amiensu v Franciji, ki ima obliko glave v skledi.

Najstarejša je pri nas lesena Janezova glava iz Starega trga pri Ložu (danes v Narodni galeriji v Ljubljani). Nastala je verjetno v zadnji četrtini 13. stoletja. Domnevno je bila brez sklede, glavo so samostojno postavljali na podstavek. Narodna galerija je dobila še eno leseno Janezovo glavo s Koroškega, z Obirskega pri Železni Kapli. Glava je ležala prvotno v skledi, ki pa ni več ohranjena. Nastala je verjetno v petdesetih letih 14. stoletja. »Glava iz Starega trga izžareva misterij smrti, obirska tragedijo mučeništva« (E. Cevc). Tretji primer je vzidan v severno steno podružnične cerkve sv. Janeza Krstnika v Zgornjem Brniku pri Kranju. Kamnita glava v skledi je bila skoraj gotovo sklepnik iz starejše gotske cerkve na istem mestu. Nastala je verjetno konec 14. stoletja. Druge primere imamo na Slovenskem še pri Sv. Janezu v Bohinju, na Otoku pri Radovljici, v Spodnji Besnici pri Kranju, v Poljani pri Brezjah. Od konca 15. stoletja do okoli 1600 so upodobitve glave sv. Janeza v evropski umetnosti zelo številne. Z iztekom srednjega veka so primeri redkejši. Barok se je Janezove glave spet spomnil. Nastajali so novi primeri, nekaterim so dodajali celo prave lase ... Pozni srednji vek je globoko doživljal mučeništvo sv. Janeza Krstnika. Pretresal ga je pogled na glavo, ki jo je v skledi sprejela pregrešna plesavka.

Ljudem, ki so trpeli za glavobolom, so pokladali take sklede na glavo, da so jih nosili okoli oltarja. Poveznili so tudi klobuk na Janezovo glavo - kdor se je z njim pokrtil je ozdravel. Potem pa so v skledo vrgli kak novec. Dogajalo se je tudi, da so utopljenca iskali tako, da so skledo z Janezovo glavo vrgli v vodo.

Pred godom sv. Janeza »glavoseka« pri nas navadno niso sekali zelja.

Dež na sv. Janeza gláve rad stori orehe piškáve.

Okoli Besnice pravijo, 8 da rastlino, ki jo hočeš za trajno odpraviti, na dan obglavljenja sv. Janeza Krstnika izkoplji, pa se bo posušila.

(Vir: Praznično leto Slovencev, Niko Kuret)

VSEM DRAGIM SLOVENSKIM JANEZOM
Z GLAVO ALIBREZ
ŽELIMO SREČNO GODOVANJE
IN
KRASNO KRESNO NOČ... .

24, ROŽNIK 1997

SALUK

France Mihelič; Kresna noč

NA ROBU REALNOSTI IN SANJ

Bilo je avgusta meseca leta 1995. Vrnila sem se s simpozija za slovenske novinarje v emigraciji. Organizirala ga je slovenska vlada v Ljubljani. Po povratku v Avstralijo sem šla na sestanek odbora Slov. Primorskega kluba Jadran v Melbournu. Poročala naj bi, kako je potekal simpozij in kaj smo pridobili v dneh simpozija.

Komaj smo začeli z dnevnim redom, ko me je zbolelo v glavi in rekla sem, da mislim, da me bo zadela kap. To je bilo vse. Ničesar se ne spominjam za čas enega meseca. V tem času, zame ni obstajal svet, ki ga poznamo v času, ko smo pri zavesti. Preselila sem se v popolnoma drugi svet. Znašla sem se v centralni Avstraliji, sredi puščave. Pred menoj je bil ogromen leteči krožnik. Vanj je vodil most, po katerem so me spremljali mali čudežni Marsovci. Imeli so noge ukrivljene, nekako obliko črke O in golo glavo. Privedli so me v velik, okrogel prostor. Stene so bile kovinaste barve. Dolga operacijska miza je bila pogrnjena z belim prtom. Za njo je stal visok, v beli halji kirurg, ki ni spadal med te Marsovce. Ob njem je bil moj sin in prijatelj. Eden od Marsovcev je ponujal kirurgu ogromno vsoto v zlatu, če jim da nekaj mojih možganskih celic. Ta vsota mu bo zadostovala za celo življenje. Prav tako bo deležen velike vsote tudi moj sin, ki je poizvedoval, če bom trpela in zgubila funkcijo možganov. Mali Marsovc je pokazal nekaj kot izvijač in dejal, da s tem bodo šli v moje možgane in potegnili le nekoliko celic iz njih, ker jih potrebujejo za klonanje nove rase, ker njihova že degenerira.

Kirurg se je obrnil k mojemu sinu in ga vprašal, če podpiše ta postopek. Nekaj časa se je obotavljal, nato je pristal. Meni je bilo hudo, ker jim je bilo več za denar, kot za moj dobrobit. Hotela sem jih ozmerjati, toda glasu ni bilo iz mojega grla. Hropenje in lica mokra od solz je bilo vse, kar sem premogla. Odpeljali so me v drugi prostor. V njem je bila neznosna svetloba. Mislila sem, da mi bo glavo razneslo. Hotela sem jo stisniti med dlani, pa sem imela roke zvezane. Sveder je zapel in zaskelilo me je na levi strani lobanje. Potem me ni bilo več. Po dolgem času sem se znašla na postelji, ki je bila pritrjena v podstropju. Od tu sem gledala na pod, kjer so ležali drugi bolniki. Mučila me je misel, kako bom prišla izpod stropa. In spet me ni bilo več. Bil je le prazen nič.

Sin, hči, vnuki in prijatelj Reg so me prišli obiskat, toda jaz jih nisem zaznavala. Po treh tednih sem slišala sina, ki je dejal v kolikor jih slišim, naj stisnem rokico vnuka in Mark je občutil moj stisk. Vsi so se odahnili. Spoznali so, da moji možgani delujejo. Se nekaj časa je preteklo, preden so mi povedali, da sem bila

huda na sina Iztoka in na Rega. Pa niso razumeli zakaj. Povedala sem jim zgodbo, ki se je odvijala v mojih možganih in da mi je bilo hudo, ker so pristali na prodajo mojih celic. Tudi o Marsovcih, da sem nekaj mrmrala, še preden sem prišla k sebi.

Sin je res moral podpisati vendar ne za prodajo celic, temveč za novo dozo nekega zdravila, ki zniža oteklino možgan, da je operacija možna. Do sedaj so tako dozo dajali le moškimi možganom. Ženskam dajo dozo devet, moškimi pa petnajst. Tako sem bila prva bela miš na kateri so napravili ta poiskus, ki mi je rešil življenje.

Možgani so res komplicirani organ našega telesa. Ko že vsi organi odpovedo, oni še vedno delujejo brez naše kontrole, a vedno bazirani na shrambo, ki jo oni vskladiščijo v katerikoli dobi našega življenja.

TEBI, MATERINA BESEDA

Z nami prišla si v tuji daljni svet.
Zveneča kot kristal, lepa kot cvet.
Ostala si z nami v neurju tujine,
skrita, tiha v našem srcu,
kamor te ljuba mati je položila,
že istega dne, ko nas je povila.
Uteha si nam v hudih dneh, tiho
šepetamo: "Saj bo bolje".
Po trnjevih poteh vlivaš nam
pogum in mnogo volje.
Da bi se ti odolžili, smo ti dom
zgradili. Z odra se kradeš v naša srca.
Mislimo, da smo doma; s teboj
pozabljamo težave sveta.

ENAK

Povej mi, fantek črn in čvrst,
kadar se vrežeš v prst
ali krvaviš RDEČE kakor jaz,
čeprav je črn Tvoj obraz?
Zaznavaš vonj pomladnih cvetov?
Se potiš v poletnem žgočem soncu?
Občuduješ barve jesenskih listov?
Te zebe pozimi ko toplota gre h koncu?

Neizmeren ocean je tudi Tebi slan?
In ko božaš leno, zaspano koalo,
občutis gladko, mehko, svilenno dlako?
Si lačen, kadar hrane je premalo?

Se Ti oko od sreče zaleskeče?
Ti v žalosti solza po licu teče?
O, Ti moj mali, črn je Tvoj obraz,
vendarle si prav tak, kot sem jaz!

To pesem posvečam vsem tistim, ki nimajo rdečih las, kot jih ima gospa Pauline Hanson članica avstralskega Parlamenta.

Ivanka Škof

Na ščitu polmesec plava

Ljenko Urbančič

Slovenski četniki v Kraljevini Jugoslaviji niso bili predhodniki tistih, ki so nastali med drugo svetovno vojno. Slednji – imenovani tudi plavi – so bili del jugoslovanske vojske v domovini ter spadali pod poveljstvo vojnega ministra generala Draže Mihajlovića, ki so ga nekaj časa priznavale tudi zavezniške države. Kralj Peter II in koalicijska vlada sta se po begu iz domovine nastanila v Londonu.

Ko mi je bilo šestnajst let, sem postal član slovenske četniške organizacije. Komanda je bila nameščena v majhni sobi, do katere se je prišlo s prečkanjem dvorišča Marinškove konjedernice in gostilne, kjer so stregli konjino. Naslov: Kolodvorska ulica – v bližini mestnih prh.

Marinškov mlajši sin plavolasec je nabavil manjšemu ščitu podobno, ovalno in izbočeno pločevinasto tablo, kar je stvari dajalo nekakšen videz uradnosti, čeprav te ni imela. Ščit je pokrival beli dvoglavi in okronani orel. Ker je bilo napisano, da gre za svobodo ali smrt, tudi ni smela izostati preteča mrtvaška glava s prekrižanimi kostmi. Orlovo poprsje je pokrival državni grb, razdeljen na tri polja. Na desnem vrhu je stala hrvaška belo-rdeča šahovnica, poleg nje pa srbski križ, obdan z dvema paroma C, ki sta si kazala hrbet. Spodnje polje je bilo dodeljeno Slovencem. Tam so se bleščali v zlatu polmesec s tremi šesterokrakimi celjskimi zvezdami. Ugibali smo le, od kod se je vzela tisti vzhajajoči mesec. Nekateri, obdarjeni z večjo domišljijo, so se zatekli k legendi in videli v polmeseču ladjo, ki so jo morali vrlti Jazonovi pomorščaki v davnini na poti z Jadrana prenašati kot mačka mlade po kopnem, kjerkoli je reka postala ponikalnica. Zadnje tegobe te vrste so imeli na Vrhniki. Od tam naprej so odpluli po Ljubljani, Savi in Donavi v Grčijo.

Jugoslovanskih muslimanov ni bilo treba prepričevati o njihovem grbu, ker so ga namah prepoznali že njihovi otroci, čeprav je bil stlačen skupaj s celjskimi zvezdami. Na orlovem trebuhu je bilo dovolj prostora še za četrto polje. Pa morda tudi za peto, makedonsko. Važnejši od heraldike same bi bil dober namen, katerega pa ni bilo, zakaj tiste čase so nam predstavljali Makedonce kot južne Srbe, ki med seboj resda *sakajo* svoje fletno, čeprav nerazumljivo narečje, kadar pa gre zares, kot v šoli, na sodniji, pred financarji in žandarji, seveda govorijo kot se spodobi, to se pravi srbsčino. Da jih razume ves svet. Podobno ducejivi Italiji, ki je iz Urbančičev delala Urbanije, so v Makedoniji z objemom – bolj medvedskim kot bratskim – iz Mitrovskih gnetli Mitroviće.

Kadar spomin zabrede med borbene rodoljube v četniški pisarni na Marinškovem dvorišču, isti spomin prav vselej poskrbi za olajšujoče nasprotje med srhimi besedami o smrti in mrtvaški glavi na eni strani ter sivolasim četnikom blagohotnega obraza na drugi. Gre namreč za zlahtnega pesnika, pisatelja in časnikarja Radivoja Peterlina-Petruško. Mož, ki se je rodil 1879, ni hotel služiti c.kr. avstrijske vojske in je 1902 pobegnil v Črno goro in prek Italije v Rusijo. Domov se je vrnil 1918 in nas med drugim obogatil za pesniški zbirki. Ena je izšla pod naslovom Potepuške, druga pa Po cesti in stepi. Prizanesli sta mu sovražna okupacija in državljanska vojna, ker je umrl 1938. Pokopan je v rojstnem Kamniku.

Vročega dneva 1946 sem pešačil med morjem šotorov in oljk, kar je tiste dni bilo kraljevsko jugoslovansko taborišče Eboli, ko me je nagovoril visokopostaven in slok častnik. Bil je aktiven major, po rodu iz srbske Krajine. Izročil mi je letak z mapo nove Jugoslavije, po kateri naj bi si Srbi in Slovenci podali roke na Jadranu. Mi naj bi Hrvatom pobrali vso Istro z Reko. Vso ostalo obalo in otoke do Boke Kotarske pa bi si prisvojili Srbi. Hrvaška bo takšna kot ji jo bo dala Srbija, je pribil mož. Hrvaški bratje se bojo morali potolažiti z zagrebško Veliko županijo.

Iz tistega podajanja srbskih in slovenskih rok na Jadranu ni bilo nič. In zakaj tudi, saj smo vedeli, da je slovenske Istre le majhen kos. Majorjevo rojstno Krajino so Srbi po petih stoletjih zapustili brez strela. Žaloigra, sovrašтво in bolečine ljudi, ki si niso znali biti sosedje.

Tako so zmleli božji mlini do danes. Mlini, ki se vrtijo neprenehno, utegnejo jutri zmleti drugače.

Mount Milena

Avstralija

Februar – svečan 1997

PESMI

Ivan Žigon

Moj čas se že izteka v praznino
vesolja, zvezd in meglenic.
„v mehove stare sem natočil novo vino,”
šepetam, zamaknjen v zarjo trojih lic

O, hvala ti za zadnji val krvi,
telesa vzgib, srca, duha!

In vedi: Pesem ti želi
življenja! Več življenja za oba!

Življenje skrito je v naročju žene,
ljubezni čudež le ga prebudi.
Do njega druge ni poti nobene;
če ni ljubezni, kaj ga naj vzbudi?

Ne slava, čast, boga stvo in denar
ne da ti sreče v poznih dneh.
Za vse odrekanje najlepši dar
nasmech je vnučkov, ki žari v očeh

LISTEN !

Danijela Hliš

On a bright, clear, glorious
day the ancient myrtle fell.

Glorious day was no more ...

Listen!

On a warm, serene, joyous
day eight tonnes of
crayfish were fished away.

Joyous day was no more ...

Every day of my life
nature's children have
to die; the humans are greedy,
the mortals are hungry,
no law stops their axe and their knife.

It would be a fabulous day
if we would only need the air.

POSLUŠAJTE!

Na svetli, sončni, čudiviti dan
je padel stari zimzelen.

... Bilo je konec čudovitega dneva

Poslušajte!

Nekega toplega, mirnega, veselega dne
so tuji ribiči odpeljali osem ton
morskih rakov na Japonsko.

... Veseli dan ni bil vec.

Vsak dan mojega življenja
umirajo otroci narave
ljudje smo tako požrešni,
človeški rod je tako zlakan,
ni pravila, ki ustavilo bi nože in sekire.

Kako čudovit bil bi dan,
ko človek živel bi le od zraka!

REMEMBRANCE Ivan Bumik Legiša

My birth house - I still remember it all right
"There he comes, Mr. Legisal!"
My timid soul began to tremble...
Only mother was waiting for me that night.

Like on old clock with a faithful tock,
powerless - her body weak
she was sitting in the corner,
silently devoted.

Oh, and why shouldn't she!
Full twenty years have gone
before her - now already crooked - son
from a foreign land comes puffing home.

DNINAR

To noč je noč,
spahljivka spačena,
stlačena v globačo
za mano tavela po temi s fračo

V kotu tu sem,
mlevna mlev,
mlač, bel kot mlinar -
zmlinčen - muhast dninar.

Kopljem, sejem, sijem, grlim,
učim se žvrgoleti -
splahutavam s te poti...
Zbogom poniglavost - zbogom!

KNJIZNI PREGLED

TRENUTKASTA NESTRPNOST

MARJANA REMIAŠ

(Samozaložba)

Marjanino literarno delo je namenjeno "Vsem Ljudem na moji poti tudi tebi" kot to zapiše avtorica in postavi posvetilo pred naslovno stran. Knjižica je izšla v Gorici (beri Novi Gorici) leta 1995 v samozaložbi.

Prav res, v samozaložbi. Če hočeš da te berejo, plačaj za papir in tisk in poskrbi, da knjiga pride v roke več kot sto ljudem, saj stotnija že lahko daje sodbo in priporočila o branju žive slovenske besede. V tem primeru zelo mesene in mesnate besede, ki se ne stiskajo v arhaično zaplotje slovenske zromantiziranosti, ampak se odpira v pravo pričevanje intimne ljubezenske izkušnje. Verjetno je to malo preveč za Mladinske knjige ali Cankarjeve založbe tega sveta.

"Potem sem spala. In on z mano. Pokrita z ljubeznijo, povsod raztroseno. Drobce žaganja z lahkoto odpihne."

Ženska odkrije svojemu ljubimcu, da ima on tudi dušo in ne samo telesa, ustvarjenega ljubezen in druga manj slajša telesna naprežanja in natezanja

Srečen človek je prvi del pesniške in doživljajske proze. Človek je definiran v ženskem spolu, kar se zdi popolnoma normalno, saj je ime avtorice Marjana in ne Marjan. Naslednjih osemnajst strani je naslovljeno z *Rada bi svoj divji čas*. Ženska je malodane obsedena s telesno potrebo po sprostivni. Resnično je nabita z energijo, a sočasno hrepeni za moškim.

"Neobremenjena s potjo in njenim koncem, ki me kadarkoli lahko preseneti, celo na naslednjem vogalu."

Rada bi čas za ljubezen je naslednji razdelek, kjer spoznamo, da sta se ljubimca srečala nekega petka. On je poročen, ona pa ne. Njegova žena je Lilija, ljubavnica pa Marjana. Malce ljubosumja a vse polno iskanja za takoimenovano "moško" stabilnostjo s kančkom oboževanja njega, ki se je ljubil z njo.

"Prisegam na tvojo bližino. Predmeti so spomin, ob njih te želim. Ponovno in znova, posebno takrat, ko te ni. Veš, da skeli?"

Rada bi ga za brezkončne čutne radosti je naslednjih deset strani pesniške pripovedi in pričevanja o ljubimcih, ki so "večno nedosegljiva kraljestva, ki svojega mita in božanskosti ne izgube nikoli prav zato, ker so nedosegljiva." Ženska zahteva po tem določenem moškem se prevesi v posesivnost, brez katere se taka razmerja očitno ne razvijajo. Marjana se zaveda, da jo neznosno in strastno ljubljenje spreminja v "lebdečo žival pod dotikom tvojih mokrih, slanih usten, ki grizejo moje." Na hedonistični strani podoživljamo izžarevanje od samega ljubljenja toda na drugi žalostno zavedanje trde vsakdanje resničnosti, v kateri sta ljubimca samo navadna "osamelca, ožigosana od vsakdanjika". Ena najboljših impresij ljubljenja v deževnem četrtku je na strani 57. Nemogoča je opisati, to je treba ali doživeti ali prebrati ali oboje. Marjana je resnično odkrita o svojem čustvovanju in valovanju. Ne sramuje se svoje življenjske radosti in zagona moči, in ni ji mar za moralne kodekse, ki so vladali slovenski literaturi stoletja in desetletja. Avtorica je pravi besedni "emancipant" ali še boljše "emancipiranka", ženska, ki se ne sramuje biti ženstvena in niti za hip ne

pomisli na takoimenovane "nove trende" neodvisne ženske, ki na vsak način želi postati moški. Mislim na Germaine Greer in njej podobnim AFŽževkam.

"Še zadnjič se želim izpolniti, preden bodo zvonovi naznanili osamljen konec najine četrtkove seanse" Želim si časa za večnosti spoznanj je naslednji razdelek 14 strani. Lepa ženska vse bolj spoznava resničnost njegovega odhajanja. Po vsakem ljubljenu, po vsakem združevanju, boleče spoznanje seka globlje in globlje v misel ženstvene psihe in to potrjuje z besedami:

"Vedno odhajaš. Prejšnjič, naslednjič. Vsakič mi je hudo, Če se ne boš vmil."

Želim si več časa - zate predstavlja zadnjih trinajst strani te izjemno barvite pesniške in doživljajske proze. Ona prizna, da je "trenutkasto nestrpna" in da si ga želi, ta mlada študentka literature ali jezikoslovja v slovenski prestolnici. Kot da bi mlada ženska želela izpolniti njegovo pričakovanje in bila pripravljena na njegove telesne zahteve in pomirjevanja zrelega poslovneža, ki se mu je življenje zreduciralo na sestanke, domača opravila in nakupovanja. Kot da se praslika o ženski ugodnici, ki hoče ugoditi moškemu spet zariše na straneh Trenutkaste Nestrpnosti. Tokrat na način nežnosti, ki se meša z materinskim čutom po zaščiti otroka. ki je se ostal v neimenovanem možakarju - ljubimcu

Priporočeno branje potrjujejo tudi tri spremne besede Tomaža Dimica, Marjana Štrancarja in Cirila Zlobca.

Pa še opomba: Zadnji čas, da se tudi slovenska ženska odlikuje s pisanjem o pravem sebi - bitju ki se izpolnjuje s telesno ljubeznijo in potrebo po pripadanju.

Prepričan sem, da si bo po branju Trenutkaste Nestrpnosti vsakdo ki kaj da na korajžo priznanja zaželel, da bi v svojem življenju srečal in se zatreskal vsaj v eno tako študentko Marjano, ali na drugi spolski strani bil ta študentka.

Torkman

Srečen človek.
Če rečem srečen, mislim srečen.
Če pa rečem človek, mislim v resnici ženska.
Srečna ženska, ki v pozabljanju otroškega
spoznava ljubezen.

Rada bi svoj divji čas

Marjana Remiaš

AFORIZMI

Kdor reče A, bo rekel tudi Au.

Ponudil mi je tu-j prst.

V vojni slepi naboji spregledajo.

Daj mi ključ od tvojega srca. Hočem ven!

ŽARKO PETAN

V znanju je moč, v neznanju

Samo kdor malo zna, si veliko upa.

In kaj bo rekla zgodovina? -- Na pomoč!

Kdor se zadnji smeje, se bo smejal sam!

Na koncu vedno zmaga resnica, ampak na žalost smo šele na začetku.

LOJZE TOV KOVČIČEK!

GLASILO SLOVENCEV, KI IŠČEJO
MEDSEBOJNE STIKE

LOJZE KOSSI

Kar brez cere mo nij, le halo, haloo!

Zunaj dežuje in tudi takšno vreme bi se moralo izrabiti. Lotiti bi se moral kakšnega dela, sposobnost in volja morajo pa biti tudi zraven in zdi se mi, da sposobnosti danes sploh nimam. Dež mi gre v moj "Carpenter's back" (izrabljena hrbtnica tesarja od težkega vzdigovanja) in tako lebdim v mislih, sedeč pri pisalni mizi v moji šund kamri. Pride pa moja ljubka ženka in vpraša me zakaj sedim tako brezizrazno. Boli me križ, ji pravim, Ja vem to ni prijetno, pravi ona, ne sedi pa kar tako, piši kaj, da ne boš pri mizi zaspal. Ja seveda, mi pade v glavo, "naša Pavla" je že vprašala če bom za naslednje S.r. spet kaj, pridal. Ne vem kaj bi pisal, sem ji takrat odgovoril, nisem pa s tem prišel daleč. Napiši kaj je rekla, kako si se imel ko si bil v Filipinih in kaj si tam delal in doživel, piši tudi kaj iz filipinske zgodovine. (Ta šmentana ženska je sposobna in razume kako spraviti človeka v mig).

No, rečeno - storjeno. Kot sem že v mojem prvem članku omenil, sem (na namig njene prijateljice, že tukaj v Avstraliji) pisno zasnubil mlado Filipinko-učiteljico in ona se je "vdala" za življenje z menoj. Skozi 15 mesečno dopisovanje sem jo sicer spoznal (sem jo res?) od znotraj na ven, ampak kot že vedno "samo malo" nezaupljiv in previden (joj,joj Lojze kaj je s teboj, skoči v mlako in boš moker), sem hotel v prvo spoznati njene starše in družino v splošnem, da vidim s kom imam opravka, po mogočnosti za celo življenje. Tako sem na 14/2/95 ponoči prispel v Manilo in bil tam sprejet od 7 članov njene družine. Z velikim Jeep-om (filipinskim taksijem) smo se peljali 63km domov kamor smo prispeli nekaj pred polnoči. Tam sem takoj zvedel da je oče minister (duhovnik) Kristusove cerkve (Church of Christ) katero je prizidal kar k nadstropni hiši. Ponosno mi je takoj pokazal cerkev znotraj in zunaj za kar sem ga pobvalil, Grace bi pa skoraj zameril, da mi ona tega ni nikdar omenila. Po tem smo ob enih ponoči imeli "aurora" večerjo.

Ker je Grace "delila" moja pisma odkrito s starši in družino, nisem bil več pri njih tujec in spal in živel sem pri njih. Ker je Grace še učila v akademiji (šolske počitnice tam so v marcu in aprilu) in jaz sem prispel tam mesec dni prezgodaj zaradi poznejše vročine in soparice (tropska klima), sem se včasih znašel sam. Grace je tudi spala v šoli zaradi razdalje in busov zvečer, Nisem pa okleval, začel sem hoditi v okolico kar, mi je bilo kar prav, da kaj vidim in spoznam. Hodil sem tudi peš v 6km oddaljeno mesto Malolos in isto v drugo smer. Ko je Grace to zvedela, se je prestrašila da bi me kdo napadel ali potisnil "iglo" odzadaj in me oropal. Vedel sem, da so tam fakini in kriminalci (kot povsod), nisem se pa za to dosti zmenil, saj so ljudje tam v povprečnem zelo vljudni, seveda pa tudi radovedni če vidijo kakšnega nepoznanega belca. Nekateri so se upali me nagovoriti in neka dobro pogledna ženska me je celo povabila na kavo. Ugodil sem povabilu in pri srkanju kave smo ugotovili da so oni dobri znanci PASTORES-cev, Gracine družine in daljnji sorodniki Gracinega svaka.

Enkrat marširam v Malolos in grem tam v nek lokal na pivo. Kelner-pardon - natakarkar me postreže s pivom kar k mizi in vpraša me če želim še kaj več. Ne, pravim, to mi zadostuje, on me pa gleda ravno v oči in pravi; poglej jih, tam sedijo in čakajo. In res, v ozadju sedijo 4 kar lepe punce in čivkajo med seboj seboj nedolžno in pritajeno. Ne, odgovarjam natakarkarju, v prvem mi pivo

zadostuje in v drugem stojim - pred poroko. Kaj, Filipinko? Ja, lepo in v okolici precej popularno Filipinko, po rami me je potprepljal in odšel - prinesel mi je še eno pivo, zastonj.

Manding, Gracin svak in tudi učitelj je pa bil že poprej moj "sorodnik", tudi on rad popije pivo. Včasih sva šla dol po cesti (15km.) v restavracijo in tam "kaj" popila. Jaz pijem le še malo, Manding je pa še mlad in "še ni naučen" reči ne k pivu. Popil je 3-4 piva v mojo prednost, (človek mora imeti zaveznike povsod) v takšnih časih mi je povedal vse od staršev in družine otrok, kar od drugih članov družine gotovo ne bi zvedel.

Pri starših sem bil pa že "fant od fare". Z očetom sva postala prava prijatelja, ker je uvidel, da znam biti resnega značaja, moja šaljiva narava se mu je dopadla še bolj. Tudi on je razumel šalo in med nama se je šalil, da si je že delal skrb da bo "ta nadlega" ostala z njenimi 38 leti sama, ker ni hotela "pobrati" vsakega, ki bi se prikotalil pred prag, Čudil sem se kako on govori, mi je pa povedal, da ima v mene polno zaupanje, torej si lahko to dovoli, mora pa ostati med nama, drugače bo mati huda če to zve.

Z očetom sva letala od avstralske ambasade do različnih filipinskih uradov v pripravi poroke in za to potrebnih registracij. Oče je imel poročne papirje "že dolgo" pripravljene. Zgodilo se je, da me je oče v ponedeljek mojega zadnjega tedna v Filipinih, vprašal, če vem kdaj bo poroka. Odgovoril sem mu da ne vem, ker je Grace še v šoli. V četrtek kličem Airport da spremenim moj odlet. V petek pa prisopiha Grace že zgodaj popoldne in dirka se je začela. Takoj se peljemo v mesto in drugi dan v Manilo po prstane in obleko, katere pa ni našla. V ponedeljek se peljava spet v Malolos in končno je našla obleko, kot si je jo želela. Oče je pa že imel poroko pripravljeno za torek. Za njega to ni bilo težko, cerkev je imel "na drugi strani vrat" in poročil nas je on sam. Večerja je bila pripravljena v restavraciji za 45 ljudi "kar dol po cesti" in drugi dan sem odletel v Perth. Začelo se je enoletno čakanje na Grace, to sem pa tudi preživel in danes sva srečna. Pripisal bi še dostikaj, ni pa mesta za "celo knjigo" Glavno zgodovino Filipinov bom priložil S.r. v naslednji izdaji.

Pozdravlja Vas   Lojze Kossi

Pa še en vic za vsakega. Vprašanje v hotelu: A sta poročena? Ampak seveda, cvrčka ona veselo, jaz 3 mesece, on pa že 5 let.

POVEJ, KOMU PRIPADAŠ

Peter Košak

Mati ne pripada otroku, ki ga je rodila.
Otrok ne pripada materi, ki ga je dojila.
Očetje ne pripadajo otrokom, ki so jih redili.
Otroci ne pripadajo staršem, ki so jih zapustili.
Otroci ne pripadajo družbi, ki jih je vzgojila.
Žene ne pripadajo možem.
Možje ne pripadajo ženam.
Najemniku ne pripada stanovanje.
Gostitelju ne pripada gost.
Lastnikom ne pripada lastnina.
Vernikom ne pripada vera.
Ljudem ne pripada narava.
Odrasli ne pripadajo državi, ki jih je zaposlila.
Vojak ne pripada zastavi, ki ga je usmrtila.
Otrok ne pripada materi, ki ga je zadušila.

Komu pripadaš?

Povej, komu pripadaš?

MOJA KNJIGA, MOJA HRANA, MOJE SANJE...

KO SEM ŽIVELA V VELEMESTIH, IN DELALA ZA DRUGE, IN SE BORILA ZA DENAR IN ZA IME, MI JE BILA KNJIGA NAJBOLJŠA PRIJATELJICA. NIKOLI SE NI JEZILA NAME, NIKOLI ME NI KRITIZIRALA, NIKOLI NI BILA POZNA ZA SESTANEK-VEDNO JE BILA TIHA V MOJIH ROKAH...

ZDAJ PA, KO SVA Z MOŽEM SAMA SVOJA GOSPODARJA, IN JE DAN DELA DOLG, MI JE POSTALA KNJIGA BOLJ POMOČ KOT PA RAZVEDRILLO. SEVEDA, KO SEM PROSTA IN BEREM NA OBALI, ALI NA LETALU, ALI V HOTELU, SE SPROSTIM OB KNJIGI IN POZABIM NA VSAKDANJE PROBLEME IN DELA. A NAJVEČKRAT, ZARADI ŽIVLJENJA KI GA ŽIVIM, MI JE KNJIGA BOLJ V POMOČ KOT V RAZVEDRILLO.

KNJIGA JE CESTA, CESTA V NEZNANO. TA CESTA KI ME VEDNO PRIVLAČI, OPUANI...

MINATTI PIŠE V ZBIRKI BOLEČINA NEDOŽIVETEGA

'...A MENI JE TEŽKO, NE VEM ČEMU. KLJUB MAKU, ŽITU, SONCU KI SE SMEJE. TAM CESTA POJE, VETER ČEZNO VEJE... OJ CESTA, VETER IN OBLAK PRAHU!'...

ODVISNO OD KNJIGE, ČE SEM OB BRANJU PLOH ALI ŽENSKA, MRTVA ALI ŽIVA...

KNJIGA, ZAME, JE RES KOT HRANA, POTREBUJEM JO, A NE UGAJA MI VSE, ŽGODOVINSKIH KNJIG, RECIMO, ŽE OD NEKDAJ NE MARAM. NE VERJAMEM DA JE ŽGODOVINA NAPISANA BREZ NAPAK. ČE BEREM KNJIGE O DRUGI SVETOVNI VOJNI, LAHKO VIDIMO, KOLIKO RAZLIČNIH RESNIC OBSTAJA...

IN KJIGA JE MOJA ŠOLA: "...ABANDON LEARNING, AND YOUR MIND WILL NOT BE VEXED BY DOUBT. THOUGH TIGHT THE NET OF WORDS MAY BIND, HOW SURELY TRUTH SLIPS OUT!..."
(TAO-THE TAO TEH CHING LAO TSZE-B.C.604)

KNJIGA MI JE V TOLAŽBO: "...SOMETIMES YOU HEAR ADULTS IN THEIR THIRTIES AND FORTIES SAY LIGH-HEARTEDLY-I STILL DO NOT KNOW WHAT I AM GOING TO BE WHEN I GROW UP..."
CARE OF THE SOUL, BY THOMAS MOORE

AVGUSTA BOM STARA 48 LET IN ŠE VEDNO SEM NEDORASLA, ŠE VEDNO JE V MENI VELIKO POREDNEGA OTROKA. ALI JE TO PRAV ALI NE? SAMA NE VEM, A ČE BEREM KNJIGE, KI O VSEM TEM DEBATIRAJO, SE KAR BOLJ VESELO POČUTIM... NISEM EDINO STARO-A NEDOZORELO BITJE NA SVETU!

KNJIGA JE POTOVANJE: BEREM THE KON-TIKI EXPEDITION-BY RAFT ACROSS THE SOUTH SEAS, THORN HEYERDAHL, ME PELJE NA OCEANE KAMOR SAMA NE BI ZNALA, NA PUSTOLOVŠČINE, KATERIH BI SE SAMA BRANILA...

KNJIGA MI JE UČITELJ, POVE MI KDAJ NAJ SADIM, KAKO NAJ PLEJEM IN ŠKROPIM, KAKO NAJ VLAGAM IN PEČEM...

KNJIGA MI JE - KNJIGA MI JE PRAVILO, KAKO ŽIVETI: YOU GIVE BUT LITTLE WHEN YOU GIVE OF YOUR POSSESSIONS, IT IS WHEN YOU GIVE OF YOURSELF THAT YOU TRULY GIVE.. "THE PROPHET, KAHLIL GIBRAN.

IN KONČNO, KNJIGA JE MOJ DOJENČEK, MOJ OTROK. KO IZDAM KNJIGO ZGODB ALI PESMI, SE RAZREŽEM NA TISOČ DELOV IN SE PREDAM TISTIM, KI ME ŽELIJO SPOZNATI, VSE MOJE NAPAKE, VSE MOJE SKRBI, VSI MOJI GREHI, VSA MOJA NOTRANJOST JE V KNJIGI IN KONEC KONCEV, TO KNJIGO TUDI SAMA SPOŠTUJEM, KER JE ZDRAVA, RESNIČNA, NEPOKVARJENA, KOT VSE KNJIGE TEGA SVETA, KI SO NAŠE PRIJATELJICE...

KNJIGA JE MOJ ZDRAVNIK: "FOR BRUISING AND SCARS - COMFREY AND VITAMIN E OIL - NATURAL THERAPIES", NANCY BECKHAM. KER NE MARAM ZDRAVNIKOV, SI POMAGAM SAMA, IN ŠE NIKOLI NISEM BILA BOLJ ZDRAVA IN MOČNA KOT SEM ZDAJ, ISTO VELJA ZA MOŽA...

IN KJIGA JE DOKAZ, DA JE ŽIVLJENJE SKRIVNOST, DA SEM MORDA ŽE ŽIVELA PRED 100 LETI, KER JE ŽENSKA PISALA, ČUTILA IN ŽIVELA TAKRAT TAKO, KOT JAZ SEDAJ. KNJIGA +++ DNEVNIK POTOVANJA, ŠT.1, NAPISALA ALEXANDRA DAVID NEEL (DNEVNIK OD 1904 DO 1917)

Danijela Hliš

MARK KOBAL

Artist and Musician

By Pavla Gruden

ONE IS NOT BORN ONLY ONCE. IN CHRISTIAN CULTURE THE SECOND BIRTH TAKES PLACE WHEN WE RECEIVE CHRIST, THE THIRD TIME ONE IS BORN WHEN ONE FINDS HIMSELF. SOME NEVER DO. BUT WHEN THEY DO. THEY KNOW WHO THEY REALLY ARE - AND A NEW "STAR" IS BORN - PERHAPS.....

Without any further ado tell us, Mark, when and where were you born, who your parents are and, of course, something of your scholastic achievements.

I was born in 1971 in Canberra, Australia. Both of my parents were born in a small village in the hills surrounding the town of Ajdovščina in Slovenia. The village "Marci" is part of a group of villages which make up Planina. If you think of this area of the world (Primorska), close to the Alps yet not so far from the coastline either, it is very easy to see the similarities of Canberra where I have grown up. Perhaps a little further from the sea, but very close to the Australian Alps; The Snowy Mountains.

In 1993 I completed a Diploma of Arts in Interior Design where I gained a very strong understanding of the fundamental rules of design in Art and Architecture along with invaluable experience in colour theory and Art history. Currently I am studying a Diploma in Visual Arts and Crafts, which has lead me into many of the assorted print making techniques: etching, lithography etc.

We know from the magazine Rodna Gruda Aug/Sept 1996 that you have visited Slovenia, your parents homeland. How did you find Slovenian people?, How did the countryside there impress you and what influence did your Slovenian experience have on your art?

Yes that is correct, however, I actually visited Slovenia in 1995 also and it was in this time that the beautiful countryside and the friendly people of Slovenia first made a profound effect on me as a person and on my art as well. When I attended the Artist Colony at Most na Soči last year it was more of a rebirth and reaffirmation of what I'd been introduced to only a year earlier. It is still having a marked affect on my Art. This year I am taking some paintings to Ljubljana for an exhibition. A couple of these painting are called "Reconcilable Distances I & II ". In simple language as the title suggests they are about the distances and difficulties I am beginning to face in having an attachment to and a longing for two separate homelands. I am sure it is something that many people (migrants in particular) find hard to cope with whether it be concerns of family, language or just the living environment that surrounds them.

Do you remember what your first drawn image was as a child and what did you feel at that time?

Well, I didn't so much as remember the drawing as I did the feeling drawing gave me. That timelessness and power that felt very strong indeed. I do remember an incident when a friend of mine and I drew rather rude drawings of girls in our class when we were only seven years old. Well, my father found them and destroyed them. So there must have been something evocative about them or maybe they were just plain rude .

Did your parents support your talent and who are the Artists that influenced you the most? What guided you? The two pictures in front of us would make me feel that you work in two directions. Which one is your favourite?

Well, firstly I remember my mother often saying that I should be an Artist. but I was so young I didn't have a clue what that meant; or what was really involved. As for the influence of Artists, to a certain extent you can look at another artists work and pick up some inspiration and similar ideas etc. For me though, it comes from people I know and have known; "Gods I've found and lost" I like to call it. People that will show you

something, perhaps a different way of seeing something. Of course this can come from great works of fiction as well, but it seems stronger when it comes from a real person you have known. As for the two pictures or directions, yes, they do look very different on the surface but the approach is quite the same. However I do prefer the more abstract or expressionist direction.

Let us first talk about Tolminka. Why did you feel drawn to it? Into which category would you include your art expressed in Tolminka?

Tolminka is an alpine brook or stream which joins with the Idrica to become the mighty Soča in the Triglav National Park. Quite simply this area attracts me because of its sheer untamed beauty. My approach is to draw firstly what it is I am trying to show, then somehow try to express the personality of the place in the way I draw it. In this case strong contrast between black and white will depict the strong contrast the personality of Tolminka offers. On the one hand its timeless beauty, and on the other its brutality shaping the rocks with its endless flow. This contrast between the soft curvaceous lines for the vegetation and stronger heavier lines for the rock forms I think achieves the required balance and gives it impact.

One more question about Tolminka. It attracts me because every time I look at it I find another image in its details. Do I see what you intended to express, or do I see what I can see under the impression of Tolminka on my sight and mind and feelings? Pictures that influence us in this way I find very creative. Enlighten us, please.

This is a very interesting question, one of perception perhaps. I could simply agree and say yes that my rendering of Tolminka has certain qualities that would please any viewer that has an appreciation of landscape or more particularly this area itself. I think it can go deeper than that somehow. Because I am also forcing my personality on Tolminka as much as she is forcing hers on me. And if you see other images in the details then it comes as no surprise because I have put them there. Perhaps an analogy of sorts will help. When you visit the famous Postojna Caves, the tour guide will point out many recognisable images in the limestone formations; the Devil, Mother and Child, a Curtin, a Pipe Organ etc. It is only because the guide points them out that most people recognise these forms. Similarly I do this to an extent but nevertheless, I want to point out certain parts that may make up a whole. Probably more recognisable in a picture like "Heartstrings".

Let us talk about "Heartstrings". It fascinates me because I read it. It is almost like a very modern poem-it makes me think, under which category would you place this picture?

Precisely. These pictures can often be read. They have separate lines but unlike a poem they do not fall into an order as such even to that of a modern poem. Of course as with much poetry and contemporary art it makes some people think and that is wonderful, however others may feel completely indifferent or even alienated. And, I think therein lies the challenge. To make people think.

Did you allow your thoughts to guide your hand to draw "Heartstrings": or did your hand choose the thoughts to freeze them at its own will?

Well, this is an interesting one for the psyche. Maybe too difficult to answer in words but I will try. When a child begins to draw, the images are often nonsensical, that is until somebody makes the child draw a house or a tree. Then follows the experience of having to recreate the world around us. And that is where many children and adults will give up, because the tree does not look like a tree or the house does not look like a house. The connection between mind and hand is therefore confused. In the case of the artist, I think the hand chooses the thoughts because the hand has the last say or is more limited than the mind. Often it gets it wrong and over does it. But when the connection between mind and hand is well established then art can be created. Establishing this connection takes a long time and is continually evolving.

I see so many items in it, from parts of the male anatomy, broken strings, skyscraper in the night with shining windows and a clock, a metallic construction, the cruelty and sting of sharp knives, even a small figure with a monkey on its back and much more. Tell me if I am wrong.'

No, this is correct. As I mentioned before, they are parts of the whole. Perhaps separate moments linking to create an event, or a happening. Symbols or Icons in the overall idea which can hint at these events.

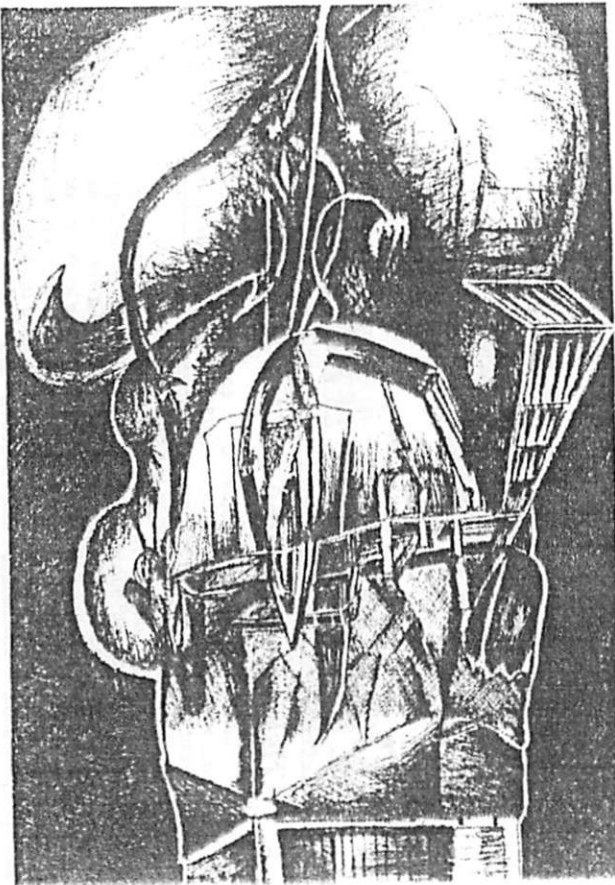
What then is the fundamental line of thought connecting all these images that one can & cannot see?

Well, as the title suggests, it is about "Heartstrings". A simple metaphor for the way we play on and pull each others "Heartstrings" in life. The Heart is often associated with the soul or centre of emotional feeling. The results can be both powerfully soaring and equally painful and cutting. It gets caught up in a framework hence the "metallic structures" as you called them earlier. The skyscraper /or the built environment can also be seen as a metaphor for the way we can be caught in the places where we live and how they too can play on our being.

This picture also suggests the musician in you, what would be your comments on this?

A picture like this can be like a short performance. It happens very quickly and certain feelings are evoked ideas are revealed Much Like a jazz musician trying to put across certain emotions or musical colours in an improvisation. If the ideas are strong enough it may cause the musician to write it down or record it. Similarly, I approach a drawing like this. If the drawing is suitable I may pursue it further and it becomes a painting or an etching. I think it may be important to point out that these are by no means new ideas. Kandinsky, the Russian abstract painter of the early 1901's often named his paintings "composition or improvisation" with this affiliation with music in mind.

Thank you Mark, for taking the time for this contribution of yours to "Free Dialogues". I am sure that we have learned so much more than we had thought. We wish you further success.

Heartstrings

M. Kopal 95

"Tolminka"

M. Kopal 96

Poukazu Moskve

Tisk – zrcalo vojne 1941–1945

V Cankarjevem domu na Vrhniki so konec aprila odprli razstavo z naslovom Tisk – zrcalo vojne 1941-1945, ki jo je pripravila Marija Pečan oz. Muzej novejšje zgodovine iz Ljubljane. Razstava prikazuje odziv tiska na pohod italijanske vojske v Slovenijo aprila 1941. leta, njihove razglase, odredbe in ukaze, odziv ilegalnega partizanskega tiska, organizacijo OF odborov 1941. leta na Vrhniki, delovanje ilegalne ciklostilne tehnike, risbe v partizanskem tisku Vinka Turka – Vanje, belogardistično tiskano gradivo in domobranske tiske ter pripomočke v ciklostilnih tehnikah. – Na sliki: razstavljen domobranski plakat: Beranek Jože: Po ukazu Moskve. Ljubljana, Ljudska tiskarna, 30. 10. 1994, 100 x 70 cm, naklada 1 milijon izvodov. (J. Š. A.)

NA UKAZ BERLINA

Še eno zrcalo vojne. . . 1939 - 1945
 Za prenarodbo letaka na levi,
 se viru istega, RESNICI NA LJUBO,
 hkrati opravičujem in zahvaljujem.

Pavla Gruden

FRANCE PREŠEREN

A Toast is also National Anthem of the Republic of Slovenia.

God's blessing on all nations,
Who long and work for that bright day,
When o'er earth's habitations
No war, no strife shall hold its sway;
Who long to see
That all men free
No more shall foes, but neighbours be.

1800 - 1849

HENRY LAWSON

'Twill be while ever our blood is hot, while ever the world goes wrong,
The nations rise in a war, to rot in a peace that lasts too long
And southern Nation and southern State, aroused from their dream of ease
Must sign in the Book of Eternal Fate their stormy histories.

1895, from The Star of Australasia

1869 - 1922

CAPTAIN JAMES COOK

From what I have said of the Natives of New-Holland they may appear to some to be the most wretched people upon the earth: but in reality they are far more happier than we Europeans; being wholly unacquainted not only with the superfluous but the necessary Conveniences so much sought after in Europe, they are happy in not knowing the use of them. They live in a Tranquillity which is not disturbed by the Inequality of Condition: The Earth and sea of their own accord furnishes them with all things necessary for life; they covet not Magnificent Houses. Householdstuff etc.

1728 - 1779

European
Cultural
Month
Ljubljana
1997

Instabilis clAmor

To beloved Ljubljana,
concert
of a city of bells

May 15

*Composer: Llorenc Barber
Producer: Veronika Brvar
Performers: Studio for percussion
(Studio za tolkala)*

July 5

*Students of the Academy of Music and
of the Faculty of Theology in Ljubljana
Volunteers*

Evropski
Mesec
Kulture
European
Cultural
Month
Ljubljana
1997

GALERIJA ZALA

**GOSPOSKA 7
1000 LJUBLJANA
TEL: 061/213-566**

**IZ VABILA
NA OTVORITEV RAZSTAVE**

**SLOVENSKEGA SLIKARJA
IZ AVSTRALIJE**

STANISLAVA RAPOTCA

**V ČETRTEK, 29. MAJA 1997
OB 19, URI**

**RAZSTAVA JE BILA
DO 15. JUNIJA 1997**

**SLIKARJA JE
PREDSTAVILA
LIKOVNA KRITIČARKA,
DR IRENA MISLEJ**

LIUBLJANA BELLS

Ljubljana Keep, one of the oldest bells in Slovenia. The bell from the Belo and Vivenci foundry was made in 1328, and is now in the tower of the Ljubljana cathedral. This old bell could also be one of the rare remainders of the former St. Nicholas' church in Ljubljana.

The largest bell in Ljubljana rings in St. Peter's church. It was primarily meant for the Ljubljana cathedral, but its tower was too small for it. This giant boasts a diameter of 180 cm. The locals lovingly call it "Ata", meaning "father".

Among the many inscriptions and historically significant ornaments, one of Ljubljana's bells carries a plea to ward off evil spirits. The inscription on the 1720 bell in the Franciscan church reads:

-ECCE CRUCIEM DOMINI

FUGITE PARTES ADVERSAE

VICIT EBIUM LEO

DE TRIBU IUDA RADIX DAVID

ALTIUMA -

(See the Lord's cross, flee, thee enemy forces, the lion has won, the root of David of Juda.)

BELLS OF LJUBLJANA IN THE »INSTABILIS CLAMOR« COMPOSITION:

LIUBLJANA CATHEDRAL - 5 bells

FRANCISCAN CHURCH - 4 bells

URSULINE CHURCH - 3 bells

TRNOVO CHURCH - 4 bells

KRIŽANKE CHURCH - 3 bells

ST. JACOB'S CHURCH - 3 bells

ST. FLORIAN'S CHURCH - 3 bells

ST. JOSEPH'S CHURCH - 5 bells

CHURCH OF THE HEART OF JESUS - 4 bells

ST. PETER'S CHURCH - 5 bells

ST. THERESA'S CHURCH, Ljubljana - Kodeljevo (electrically powered bells)

CITY HALL - 2 bells

SLOVENIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS -

SAŽU (Slovenska akademija znanosti in umetnosti) - 2 bells

HOŽNIK HILL CHURCH - 3 bells

STANISLAV RAPOTEC (born. 1911)

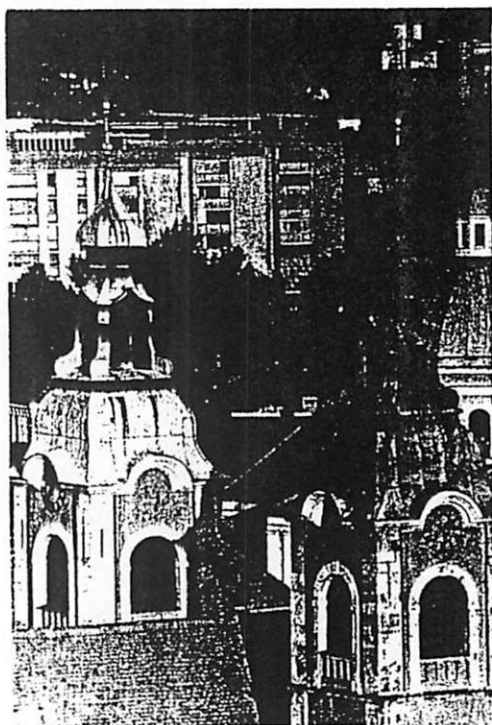
»Unless the heart sings to you, unless the subconscious works for you...« The words of Stanislav Rapotec resounds vigorously, his gestures underline them. They sum up the core of his painting: this is a song of the heart, art which grows from love, swift but mature and deliberate gestures. He may meditate for many months, yet when he acted, he completed a painting in a short time. He surrendered himself completely to the call of the subconscious, on the canvas appeared impressions, memories, images. He liked to create in a series since »if man seeks something new, he returns to the old and changes it« At this exhibition we can experience a few excellent examples from various series and periods which unfortunately provide only a fleeting glimpse into his art. If the anticipated project to exhibit a full survey of his opus is realised in Slovenia, the work of Stanislav Rapotec will be recognized among the treasures of Slovene fine art according to all professional standards, recognition it deserves in full measure.

Dr Irena Mislej

THE TRADITION AND SCIENCE OF BELLS

In Slovenia, there are different manners of ringing - there is a ring for mass, a ring for funerals and another for happy occasions - processions, blessing, etc. The festive manner of ringing - chiming - is unique to Slovenia. A great care for bells has also helped preserve the heritage of ringing. Bell-foundry has always been among the most important crafts in Slovenia. Few European cities can boast as many bell-founders as Ljubljana. Ljubljana is also the only European town where bell-foundry has been preserved from its beginnings continually to this day. The first bell-founder in Ljubljana was Gregor of Ljubljana - Gregorius de Laibaco in the fifteenth century. His bell from 1467 is kept by the Trieste Church of St. Justin. The foremost among Slovenian bell-founders were the Samassa family. They were active in Ljubljana for a full 190 years, from 1729 to 1919. »Samassa bells« were poured by eight members of the family.

The science of bells, campanology, in Slovenia doesn't have as rich a tradition as in for example the nearby countries of Austria and Germany; the first interesting writings on the subject are dated in the nineteenth century. In 1848, Anton Jelovšek first described church bells in the publication presenting St. Peter's church in Polhov Gradec near Ljubljana. The last extensive study on bell-foundry in Slovenia («Zvonarstvo na Slovenskem») was published in the Acta Ecclesiastica Sloveniae collection in 1993. Author Matjaž Ambrožič uses key data such as the diameter of the bell, the weight, inscriptions, ornaments and the name of the bell-founder to describe the bells.

BELLS - RES SACRA

Each parochial church in Slovenia sounds at least two or three bells. Bells are in our country heralds of the church. In order to achieve their true purpose, they must bear only Christian ornaments, signs and images. Before the church rings them, they must be blessed. These blessed bells are »res sacra«, so the church directorate decides on all matters concerning them, although they may have been produced by the neighbourhood. Blessed bells may only be used for church purposes, while all other activities involving the bells require the bishop's permission. The concert of bells by the Spanish composer Llorenç Barber in Ljubljana has been kindly supported by the Archbishop of Slovenia, Alojzij Šuštar.

STANISLAV RAPOVČEC (rojen l. 1911)

»Če vam srce ne poje če vam podzavest ne deluje...« Besede Stanislava Rapotca so zvene le dločno, kretanja jih je še potrdila Strnil je jedro njegovega slikarstva: to je pesem srca, umetnost, ki raste iz ljubezini hitra, a zrela in preiščena gesta. Več mesecev je lahko razmišljal, toda ko je prešel k dejanju, je dokončal sliko v kratkem času. Popolnoma se je prepustil podzavestnemu klicu, na likovnem polju so se pojavljali vrisi, spomini, podobe. Rad je ustvarjal v serijah, saj »če človek išče nekaj novega, se vrne na staro in spreminja«. Na tej razstavi lahko vidimo nekaj izbranih primerov iz raznih serij in razdobj, ki pa nam, žal, omogočajo samo bežen pogled v njegovo umetnost. Če se pa uresniči že napovedan projekt retrospektivne razstave, bomo lahko po vseh strokovnih merilih vključili Stanislava Rapotca v slovenski likovni fond. To tudi v polni meri zasluži.